

ANTONÍN DVOŘÁK

Král a uhlíř, komická opera o třech dějstvích,
první zhudebnění libreta, B. 21

*King and Collier, a comic opera in three acts,
first setting of the libretto, B. 21*

1. dějství: Palouk v lese

Act I: a clearing in the forest

2. dějství: Lesnatá krajina

Act II: a wooded landscape

3. dějství: Sál na hradě pražském

Act III: a hall at Prague Castle

Libreto / *libretto*: Bernard Guldener

PRVNÍ JEDNÁNÍ

(Jevišťe představuje palouk uprostřed lesa. Když se opona vytáhne, slyšet za scénou troubení na lesní rohy. Po chvílce, v kteréž jeviště prázdné zůstane, vystoupí lovci.)

1. VÝSTUP

PRVNÍ SBOR LOVCŮ (*vystupuje z levé strany*):
Oddechu přejte veselé píli,
soumrak již bludný kroky nám mýlí!
Přečasně končí noc naše plesy,
zatrubte hlučně v utichlé lesy:
Halo! Halo!

(Troubení.)

PRVNÍ LOVEC (*vystoupí ze středu sboru*):
Vítej mi, kouzel tajemná chvíle,
noci, rač blahých snů nám dopřátí!
Dnešních radostí vzpomínky milé
ve snu ať nám se zase navrátí!
Halo! Halo!

(Zatroubení.)

PRVNÍ SBOR LOVCŮ:
Ejhle, tam z klínu doubravy temné
zardělá lůna k nebi vstupuje;
v lese utichlém ohlasy jemné
lesního rohu zvuk vyluzuje!
Halo! Halo!

(Zatroubení.)

DRUHÝ SBOR LOVCŮ (*vystupuje z pravé strany*):
Když se lov ku konci chýlí,
lovec toho neželí;
osud blahý mu udílí
povždy nové veselí.
Nechť se kdo chce světem plouží
a se vleče životem,
lovec nikdy se nesouží
světa mrzkým klopotem.
Haló, Haló, haló!

(Zatroubení.)

DRUHÝ LOVEC (*vystoupí ze středu druhého sboru, sboru kyne*):
V přátelském jste, bratři, sporu
s námi v honu závodili;
spojenému sboru kyne
odpočinek milý.

(Lovci podávají si ruce.)

OBA SBORY LOVCŮ:
Spěšme ku králi, ať nás pochválí;
on lovců řadu povede k hradu!
Tam se víno v číši pění,
milenky tam vonné rtíky
v horoucím nám políbení
za lov šťastný vzdají díky!

ACT I

(The stage presents a clearing in a forest. As the curtain rises one hears hunting horns offstage. The stage remains empty for a short while, then hunters enter.)

SCENE 1

FIRST CHORUS OF HUNTERS (*entering from the left*):
Grant a rest to our pleasurable work;
the confusing dusk is now leading our steps astray!
The night is bringing an early end to our merriment;
let the horns sound loudly into the hushed woods.
Hallo! Hallo!

(Horn call.)

FIRST HUNTER (*stepping out from the centre of the chorus*):
Hail, mysterious moment of magic;
oh night, deign to grant us blissful dreams!
May pleasant memories of today's pleasures
return to us again in our dreams!
Hallo! Hallo!

(Horn call.)

FIRST CHORUS OF HUNTERS:
Behold, there from the thick of the dark oaks
the reddish moon rises in the sky;
in the hushed forest gentle echoes
sound after the sound of the hunting horn.
Hallo! Hallo!

(Horn call.)

SECOND CHORUS OF HUNTERS (*entering from the right*):
When the hunt nears its end
the hunter does not regret it;
blessed destiny will grant him
ever new merriment.
Let trudge through the world whoever will,
and drag himself through life;
the hunter never troubles himself
with the miserable toil of this world.
Hallo, hallo, hallo!

(Horn call.)

SECOND HUNTER (*stepping out from the centre of the second chorus*
and motioning to the first chorus):
Brothers, in friendly contention
have you competed with us in the hunt;
to our united company beckons a sweet rest.

(The hunters shake hands.)

BOTH CHORUSES OF HUNTERS:
Let us hasten to the king that he may praise us.
He'll lead the band of hunters to the castle!
There foams the wine in the goblet,
there the fragrant lips of a sweetheart
with ardent kisses
will thank us for the successful hunt!

2. VÝSTUP

OBA SBORY LOVCŮ:
Purkrabí se blíží zabrán v dumné mlčení.
Ach, co nebohého tíží, že v tom tone trápení?

(Jindřich přichází z hloubi jeviště. Mezitím ustupují oba sbory do pozadí, kdež se v skupeních v polokruhu sestaví.)

JINDŘICH:
Marně prchám v lesů hloubi,
v honu hledám zábavu;
ach, i v hustém stromů loubí
její zhlížím postavu!
Ale mžikem se rozplývá
zas to krásné vidění
a můj zrak se za ním dívá
vnořen v náhlé slzení.
Rosa spasná k zemi padá,
každé kvítko ovlaží,
poklid přírodu ovládá,
mne jen spánek nezbláží;
neb i v sen můj prelud krásný
ji v mou duši přimámí,
za klam krátký den však jasný
zrak můj zkalí slzami.

OBA SBORY LOVCŮ (*postupují k předu*):
Ó, náš pane, neoddávej
bolu sebe záchvatu;
zpěv slavíka nás večerní
již vybízí k návratu.

JINDŘICH (*probere se z myšlenek*):
Kde jest král?

PRVNÍ LOVEC:
S tebou stál!

JINDŘICH:
Jen krátký čas, pak zmizel zas!

DRUHÝ LOVEC:
Kupředu, jakoby křídla měl,
jelena stíhati jej jsem zřel,
vždy dál a dál
jsem za ním hnál,
až jsem unaven klesl!

JINDŘICH (*v zděšení*):
V lese zabloudil kdes!
Dejme mu rohem znamení!

(Troubení.)

LOVCI a PRVNÍ LOVEC:
Dejme mu rohem znamení!

(Troubení.)

JINDŘICH a LOVCI:
Umírá v dáli troubení,
nebudíc spasnou ozvěnu!

SCENE 2

BOTH CHORUSES OF HUNTERS:
The burgrave is approaching, absorbed in brooding silence.
Oh, what burdens the wretch, immersed in that torment?

(Jindřich enters from the back of the stage. Meanwhile both choruses retreat to the background, where they assemble in groups in a semi-circle.)

JINDŘICH:
In vain I flee into the depths of the woods,
seeking distraction in the hunt;
oh, even in the dense arcades of trees
I see her figure!
But in an instant it dissolves
again, that lovely vision,
and my vision searches for it
immersed in sudden tears.
Saving dew falls to the earth,
moistening every blossom;
calm prevails in nature.
Sleep fails to bless only me,
because a lovely vision impresses
her into my dream and my soul.
But after this brief delusion the sight of the clear day
is clouded by tears in my eyes.

BOTH CHORUSES OF HUNTERS (*advancing to the foreground*):
Oh sir, don't give
yourself over to a fit of pain;
the evening song of the nightingale
is summoning us to return.

JINDŘICH (*awakening from his thoughts*):
Where is the king?

FIRST HUNTER:
He was standing with you!

JINDŘICH:
Only a short while, then he vanished again!

SECOND HUNTER:
Going forth as though he had wings
I spied him, pursuing a stag;
ever farther and farther
I chased after him,
till I dropped in exhaustion!

JINDŘICH (*horrified*):
He's lost his way somewhere in the forest!
Let's give him a signal with the horn!

(Horn call.)

HUNTERS' CHORUSES and FIRST HUNTER:
Let's give him a signal with the horn!

(Horn call.)

JINDŘICH and HUNTERS:
The horn call dies out in the distance,
without evoking any saving echo!

JINDŘICH:

Hojnou vyplatím odměnu
tomu, kdo krále zachrání!

JINDŘICH a LOVCI:

Bázeň mne k předu pohání,
aby snad v této nehodě
nepřišel král náš ku škodě!

*(Jindřich v čele prvního sboru odchází
vlevo, druhý sbor vpravo.)*

PROMĚNA

*(Světnice v uhlířově příbytku. Nábytek
velmi jednoduchý. V prostředku jednoduchý
stůl, několik židlí a lavic, kteréžto kolem
velikých kamen jsou rozestaveny. Liduška
sedí u kamen a přede.)*

3. VÝSTUP

JENÍK *(otvíraje dveře do světnice vedoucí):*
Smím-liž vstoupit na chvilinku?

LIDUŠKA *(vzchopí se):*
Ne, ne, ne!

JENÍK *(též tak):*
—Tě oloupit o hubinku?

LIDUŠKA *(běžíc mu naproti):*
Ne, ne, ne!

JENÍK *(vstoupí):*
Srdce touží po tvém celování;
ach, jak souží mne tvé upejpání!

LIDUŠKA:
Není to zrada, že se ti vyhýbám;
ač bych tak ráda, přec tebe nezlíbám.
Otec můj slídí po celém domě,
tě-li uvidí, neujdou pohromě.

JENÍK:
Nemohu více srdce bránit,
vždyť tě vroucně miluji;
nemohu se tebe stranit,
necht' si jak chťi, hubuji.

(Chce ji obejmout.)

LIDUŠKA *(polekána se brání):*
Slyš, tu někdo přichází, chraň se otce!

JENÍK *(ji k sobě přivine):*
Nechci takové zákazy snášet krotce!

LIDUŠKA *(vinouc jej k sobě):*
Přijde-li, pak navždy veta
po naší milosti jest;
kdyby zahnal mne do světa,
nemohla bych toho snést!

JENÍK *(odhodlaně):*
Ať si přijde, ať veta už
po rodičích tvých jest:

JINDŘICH:

I'll pay a handsome reward
to him who rescues the king!

JINDŘICH and HUNTERS:

Dread drives me forward,
lest in this mishap
our king come to harm!

*(The first chorus departs to the left led by Jindřich,
the second chorus to the right.)*

SET CHANGE

*(Living room in the house of the collier Matěj.
Furnishings very simple. At centre a simple table,
several chairs, and benches, placed around a
large stove. Liduška is sitting by the stove
and spinning.)*

SCENE 3

JENÍK *(opening the door leading into the living room):*
Can I come in for a moment?

LIDUŠKA *(giving a start):*
No, no, no!

JENÍK *(still in the doorway):*
—to steal a kiss from you?

LIDUŠKA *(running to him):*
No, no, no!

JENÍK *(entering):*
My heart longs for your kiss;
oh, how your coyness vexes me!

LIDUŠKA:
It's no betrayal that I avoid you;
though I'd be so glad, yet I'll not kiss you!
My father is snooping around the whole house;
if he sees you I won't escape a calamity.

JENÍK:
I can't restrain my heart any longer;
after all, I love you so ardently.
I can't keep away from you,
let them chide as they will.

(He tries to embrace her.)

LIDUŠKA *(frightened, resisting him):*
Listen, someone's coming. Beware my father!

JENÍK *(hugging her):*
I won't bear such restrictions tamely!

LIDUŠKA *(embracing him):*
If he comes, then forever
our love is done for;
if he were to cast me out into the world
I could not bear it!

JENÍK *(resolutely):*
Let him come! Let it be finally finished
with your parents:

však nás do širého světa
přemnoho povede cest!

4. VÝSTUP

*(Matěj a Anna vstupují náhle do světnice
z pravé strany. Matěj sáhne Jeníkovi na
rameno.)*

MATĚJ:
Aj, aj! Jaká to náhoda
přivedla panáčka k nám?

JENÍK *(rozpačitě):*
Já jsem přišel jen se napít—

MATĚJ:
Což tak chutná naše voda?

JENÍK:
—neboť velkou žízeň mám!

*(Anna vezme Lidunku za ruku a stranou
odvede.)*

ANNA:
Musím s hochem tě překvapit?

LIDUŠKA:
Ó jen věřte, velkou žízeň
chtěl zde u nás ukojit!

MATĚJ *(úsměšně):*
A tu velkou, hroznou žízeň
ty jen můžeš spokojit?

LIDUŠKA *(chce odběhnout):*
Hned přinesu, co si přeje—

JENÍK *(zdržuje ji):*
Chceš ven běžet do noci?

MATĚJ a ANNA:
Jenom zůstaň, pomoci
může zajisté sobě sám!

LIDUŠKA a JENÍK *(hledíce rozpačitě
jeden na druhého):*
Ach, již vidím, zle je, zle je!
Výmluva ta škodí nám.

MATĚJ a ANNA:
Nuž!

JENÍK a LIDUŠKA:
Ach!

MATĚJ a ANNA:
Proč klopite zraky?

JENÍK a LIDUŠKA:
Ach!

MATĚJ a ANNA:
Hle, k čemu ty rozpaky?

JENÍK a LIDUŠKA:
Nemůžem se déle tajit,
raděj pravdu povíme.

why, into the wide world
there are many paths to lead us!

SCENE 4

*(Matěj and Anna suddenly enter the room
from the right. Matěj clasps Jeník on the
shoulder.)*

MATĚJ:
Well, well! What chance has brought
this young fellow to our house?

JENÍK *(embarrassed):*
I just came to get a drink—

MATĚJ:
What, does our water taste so good?

JENÍK:
—because I'm very thirsty!

*(Anna takes Liduška by the hand and leads
her aside.)*

ANNA:
Must I surprise you with this lad?

LIDUŠKA:
Oh, do believe it, he wanted to
quench his great thirst here!

MATĚJ *(mockingly):*
And this great and terrible thirst
can only be quenched by you?

LIDUŠKA *(wanting to run out):*
I'll bring what he wishes right away—

JENÍK *(restraining her):*
You want to run out into the night?

MATĚJ and ANNA:
Just stay here, surely
he can help himself!

LIDUŠKA and JENÍK *(looking at each other
sheepishly):*
Oh, I see now things are bad!
This excuse is bringing us trouble.

MATĚJ and ANNA:
Well?

JENÍK and LIDUŠKA:
Uh...

MATĚJ and ANNA:
Why are you casting your eyes down?

JENÍK and LIDUŠKA:
Uh...

MATĚJ and ANNA:
Why this hesitation?

JENÍK and LIDUŠKA:
We can't hide it any longer,
rather we'll tell the truth.

MATĚJ a ANNA:

Tu snad není těžko najít,
my již všechno tušíme!

JENÍK a LIDUŠKA (*klesnouce Matěji
a Anně k nohám*):

Ó, tak přejte naší lásce,
ať se navždy spojíme;
v nejsvětější světa pásce
ať život svůj sloučíme!

MATĚJ (*zvedaje Lidušku*):
Hleďme, hledme, jaké spěchy!
Na vdavky máš času dost.

ANNA (*k Lidušce*):
Nač ty slzy, nač ty vzdechy?
(*k Jeníkovi*)
Ty bys nám byl hořký host!

JENÍK:
Pane otče!

LIDUŠKA (*zvedá ruce*):
Drahá matko!

JENÍK a LIDUŠKA:
Skrvnou naděj přejte nám!

MATĚJ a ANNA:
Ach, to známe. Trvá krátko
mladé lásky sen!

ANNA:
Toho by se mně zachtělo,
zeť aby byl sprostákem!
(ukazujíc na Lidušku)
Kdo chce líbat její čelo,
nejmíň má být měšťákem!

MATĚJ (*úsměšně*):
Hleďme na tu hrdopýšku,
sprostým jest jí vlastní stav!
Král snad přijde v naší chýšku
s dcerou sdílet zlatohlav!

ANNA (*zlostně*):
Ó, jen mlč, ty starý brouku;
tam jen shoda, kde je dcera matky víc!
(*Obrátí se k Jeníkovi.*)
A ty žeň na jinou louku, věčná škoda
pro tě bylo by těch líc!

LIDUŠKA a JENÍK (*prosebně k nim
zvedají ruce*):
Mějte s námi smilování,
lásce naší přejte zdar;
sic uvrhne nás v zoufání
lásky naší krutý zmar.

MATĚJ a ANNA (*odpuzují je od sebe*):
Rozlučte se bez meškání,
nechcem této lásky zdar;
podrobte se bez reptání—
nebude z vás nikdy pár!
(*Za scénou strhne se šumot a hluk.*)

MATĚJ and ANNA:

That's not hard to find,
we've already guessed everything!

JENÍK and LIDUŠKA (*falling at the feet of Matěj
and Anna*):

Oh, give your blessing to our love;
may we be united forever.
In the most sacred bond of the world
may we join our lives!

MATĚJ (*raising up Liduška*):
Now, now, what's the hurry?
For marriage you've got plenty of time.

ANNA (*to Liduška*):
Why these tears, why these sighs?
(*to Jeník:*)
You'd be an unpleasant guest in our home!

JENÍK:
Oh, sir!

LIDUŠKA (*raising her hands*):
Dear mother!

JENÍK and LIDUŠKA:
Grant us a slender hope!

MATĚJ and ANNA:
Oh, we know how this goes. Only briefly
lasts the dream of young love!

ANNA:
That would be a fine thing,
having an oaf for a son-in-law!
(pointing to Liduška.)
Whoever wants to kiss her brow
must at least be a burgher!

MATĚJ (*mockingly*):
Just look at this woman high and mighty,
thinking her own class is too crude!
She thinks maybe the king will come to our cottage
and share his brocade with our daughter?

ANNA (*angrily*):
Oh, just hush, you old grouch;
there's satisfaction only where a daughter
is more than her mother!
(*turning to Jeník:*) And you, you run to another meadow,
forever wasted on you would be these cheeks!

LIDUŠKA and JENÍK (*raising their hands to them
pleadingly*):
Have pity on us;
wish us happiness in our love.
If not, we'll be plunged into despair
by our love's cruel frustration.

MATĚJ and ANNA (*pushing them away*):
Part from each other without delay;
we don't want this love to flourish.
Submit yourselves without grumbling—
you'll never be a couple!
(*Noise is heard offstage.*)

5. VÝSTUP

UHLÍŘI (*ještě za scénou*):
Zaveďme jej do světnice!

MATĚJ (*polekán*):
Koho sem přivádějí?

UHLÍŘI (*za scénou*):
Zaveďme ho k Matěji!

(*Vejdou král a uhlíři. Uhlíři se tlačí těsně
kolem krále, jenž nesměle kupředu
postupuje.*)

ANNA (*zděšena*):
Stůjte při nás, vy svěťce!

UHLÍŘI (*volající jeden hlučněji nežli
druhý, ve zmatku*):
Jak jsem zlekán! Vzácný ten pán
lesem bloudil; k nám se loudil,
když se tmělo; sotva vlek!
svoje tělo. Já jsem řekl:
Veď k Matěji toho pána,
ten do rána ho pohostí.

MATĚJ (*zacpe si uši*):
To je křik, až uši zněj,
zvolna, zvolna — to je k zlosti!

6. VÝSTUP

UHLÍŘKY (*přihrnou se hřmotně
středními dveřmi a tlačí se kupředu ke
králi*):
Ukažte nám toho pána,
jež jste v lese našli;
byla nám již zpráva dána,
že ho potkal osud zlý!

UHLÍŘI:
Ať, tu vízte v našem středu;
jak se blyští jeho háv.
Pán se jeví v každém hledu,
ušlechtilý jeho mrav.

UHLÍŘKY:
Přistupme jen blíže, bychom lépe viděly;
ach, snad ani kníže není jak on ztepilý.
Kéž bych měla tu dykytu
již má šat prokládaný;
hle, kabátek z aksamitu
zlatem prokládaný.

MATĚJ (*zlostně*):
Ne, to je již věru k vzteku,
co je vám po jeho obleku?

KRÁL (*předstoupí*):
Hostiteli milý, člověk zabloudilý
žádá za nocleh!

MATĚJ (*uklání se*):
To mi již sděleno, stav jsem však a jméno
ještě nezaslechl.

SCENE 5

VILLAGE MEN (*offstage*):
Let's bring him into the living room!

MATĚJ (*startled*):
Who are you bringing here?

VILLAGE MEN (*still offstage*):
Let's bring him to Matěj!

(*The king and the village men enter. The villagers
cluster closely around the king, who comes forward
hesitantly.*)

ANNA (*horrified*):
Stand by us, oh saints!

VILLAGE MEN (*shouting ever more loudly,
in confusion*):
How frightened I am! This noble lord
was lost in the forest; he made his way to us
when night was falling, hardly managing to
drag his body. I said:
take this lord to Matěj;
he'll be his host till morning.

MATĚJ (*clasping his ears*):
What shouting, ringing in my ears!
Slowly, slowly—this is outrageous!

SCENE 6

VILLAGE WOMEN:
(*The village women rush in noisily through
the middle door and press forward to the king.*)
Show us the lord
you found in the forest;
we've already heard
he met with an evil fate!

VILLAGE MEN:
Oh, look at him in our midst,
how his raiment gleams!
He shows himself to be a lord in every way;
noble are his manners.

VILLAGE WOMEN:
Let's go closer so we can see better;
oh, not even a duke is so handsome.
I wish I had that taffeta
woven into his garment;
look, the coat of samite,
laced with gold.

MATĚJ (*angrily*):
Unbelievable! This is now really annoying;
his clothes are none of your business!

THE KING (*coming to the fore*):
My dear host, a man who's lost his way
asks for a night's lodging!

MATĚJ (*bowing*):
So I was told, but your position and name
I didn't catch.

KRÁL (*rozpačitě*):
Stav mám udat a své jméno?

ANNA (*kvapně*):
A pak odkud přišel pán?

MATĚJ:
Nepleť se nám v řeči, ženo!

KRÁL (*jako prve*):
Matyášem bývám zván.

MATĚJ (*bere ho přívětivě za ruku*):
Matyáš anebo Matěj,
to je jeden jenom svatej!
(potrásaje mu rukou)
Aj, proto tě již miluju,
neb i já též Matěj sluju!

KRÁL (*usmívaje se*):
Ejhle! To jsme tedy bratři!

MATĚJ (*klepá mu na rameno*):
Na jmenovce jak se patří! A tvůj stav?

KRÁL:
Královský lovec.

ANNA (*rychle*):
Ženat, svoboden, či vdovec?

UHLÍŘKY (*zvědavě*):
Ano, to je hlavní věc!

UHLÍŘI:
Aj, tak mlčte, mlčte přec!

KRÁL:
Ženat jsem!

UHLÍŘKY (*potichu*):
Té nehody!

ANNA (*útrpně*):
Jak se žena tvá poleká,
až zví tvoje nehody!

MATĚJ:
Co tu žvástáš? Host nás čeká,
jaké chystáš mu hody?

ANNA:
Pravda! Jsem tak pomatena—

KRÁL (*k Matěji*):
Švarná je to, statná žena!

ANNA (*klaní se před ním hluboce*):
Ach, pán mně jen pochlebuje...

MATĚJ (*úsečně*):
Bodejt! Vtipy na tě kuje.

ANNA:
Ach, to vím, však vtipný pán
má být dobře častován.
(*Poklonivši se králi odejde vpravo.*)

THE KING (*hesitating*):
I'm to state my position and my name?

ANNA (*hastily*):
And from where has his lordship come?

MATĚJ:
Keep out of what we're saying, woman!

THE KING (*still hesitant*):
They call me Matyáš.

MATĚJ (*taking his hand affably*):
Matyáš or Matěj,
it's the same name!
(shaking his hand:)
Well, then I already love you,
for my name is Matěj too!

THE KING (*smiling*):
Well then! So we're brothers!

MATĚJ (*patting him on the shoulder*):
That's right! And your position?

THE KING:
Royal hunter.

ANNA (*hastily*):
Married, single, or widowed?

VILLAGE WOMEN (*curiously*):
Yes, that's the main thing!

VILLAGE MEN:
Oh, hush up, won't you?

THE KING:
I'm married!

VILLAGE WOMEN (*quietly*):
What a shame!

ANNA (*painfully*):
How frightened your wife will be
when she learns of your mishap!

MATĚJ:
What's all this blather? Our guest is waiting;
what kind of feast will you serve him?

ANNA:
True! I'm in such a muddle—

THE KING (*to Matěji*):
A fine, sturdy woman she is!

ANNA (*bowing to him deeply*):
Oh, your lordship is only flattering me...

MATĚJ (*curtly*):
You bet he is! He's joking with you.

ANNA:
Oh, I know, but a witty man
should be wined and dined.
(*Bowing to the king she exits to the right.*)

7. VÝSTUP

KRÁL (*k Matěji, ukazuje na Lidušku*):
Avšak rcete, tato děvča—
zdaliž vaše dcera jest?

MATĚJ (*přivádí Lidušku ku králi*):
Dcera má!

KRÁL (*podáváje jí ruku*):
Vzor spanilosti světu skrývá tento les!

JENÍK:
Sotva ubráním se zlosti,
abych hněv svůj nepronес!

KRÁL:
Jak violka v hustém houští
perla děv tu vykvétá,
její hled mne v této poušti
v kouzlo lásky zaplétá!

MATĚJ:
On z ní zraků svých nespouští,
hledem svým k ní zalétá;
ha, snad jemu v této poušti
láska srdce oplétá!

LIDUŠKA:
On z mne zraků svých nespouští,
hled jeho mne oplétá;
kéž bych skryt se mohla v houští,
v němž violka rozkvétá.

JENÍK:
Kéž by byl tam zůstal v houští!
Noc to hrozná — prokletá!
Jeho zrak se jí nespouští
a k ní v lásce zalétá!

UHLÍŘI a UHLÍŘKY:
On z ní zraků svých nespouští,
hledem svým k ní zalétá;
snad se jemu v této poušti
v lásku srdce zaplétá.

MATĚJ (*důvěrně ku králi přistoupí*):
Ale což, můj hoste milý—

UHLÍŘKY (*zvědavě*):
Slyšte!

MATĚJ:
—na malou jen dopřej chvíli—

UHLÍŘI (*k uhlířkám*):
Mlčte, mlčte!

MATĚJ:
—svou mně milou společnost!
Vypravuj nám—

UHLÍŘI, UHLÍŘKY:
Vypravuj nám—

MATĚJ:
—jak jsi z cesty—

SCENE 7

THE KING (*to Matěj, pointing at Liduška*):
Do tell, though, this young lass—
is she your daughter?

MATĚJ (*bringing Liduška to the king*):
Indeed!

THE KING (*offering her his hand*):
An image of loveliness hidden from the world by this forest!

JENÍK:
I can scarcely contain my wrath
and keep from speaking angry words!

THE KING:
Like a violet in a dense thicket
the pearl of maidens is here blossoming;
her eyes in this wilderness
are weaving me into the magic of love!

MATĚJ:
He can't keep his eyes off her;
his gaze keeps moving in her direction.
Lo, maybe in this wilderness
love is enwrapping his heart!

LIDUŠKA:
He can't keep his eyes off me;
his gaze is enwrapping me.
If only I could hide in that thicket
where the violet is blooming.

JENÍK:
Better if he had staid in that thicket!
What a terrible night, accursed!
He can't keep his eyes off her;
they keep glancing at her in love!

THE VILLAGERS:
He can't keep his eyes off her;
his gaze keeps moving in her direction.
Maybe in this wilderness
love is enwrapping his heart.

MATĚJ (*approaching the king, familiarly*):
But, my dear guest, could you—

VILLAGE WOMEN (*curiously*):
Listen!

MATĚJ:
—grant me for just a little while—

VILLAGE MEN (*to the village women*):
Hush, hush!

MATĚJ:
—your dear company?
Tell us how—

VILLAGERS:
Tell us how—

MATĚJ:
—you from your path—

UHLÍŘI, UHLÍŘKY:
—jak jsi z cesty—

MATĚJ:
—zabloudil zde v naše klesty?

UHLÍŘI:
Teď to zvime!

UHLÍŘKY:
Ó, radost!

UHLÍŘI a UHLÍŘKY:
Příhodu svou sdělí host!

KRÁL (*pokyne rukou na důkaz svolení a vstoupiv do středu, vypravuje*):
Vesele s králem—

MATĚJ a SBOR (*divíce se*):
Aj, aj, aj, s králem?

KRÁL:
—hnal jsem se cvalem—

MATĚJ a SBOR (*těž tak*):
Hnali se cvalem!

KRÁL:
—V doubraví zeleném statným za jelenem—

MATĚJ a SBOR (*jako prve*):
Statným za jelenem!

KRÁL:
—vždy dál a dál!

MATĚJ a SBOR:
Huš — huš!

KRÁL:
Vždy dál a dál z houští do houští

MATĚJ a SBOR:
Z houští do houští, huš, huš, huš—

KRÁL:
—jelen utíkal,

MATĚJ a SBOR:
—jelen utíkal, huš, huš—

KRÁL:
—v strašnější poušti—

MATĚJ a SBOR:
—v strašnější poušti

KRÁL:
—vždy hlouběj vníkal.

MATĚJ a SBOR:
—vždy hlouběj vníkal.

KRÁL:
Z bezcestné skály skok nenadálý—

MATĚJ a SBOR:
z bezcestné skály skok nenadálý—

VILLAGERS:
—you from your path—

MATĚJ:
—wandered here into our woods.

VILLAGE MEN:
Now we'll find out!

VILLAGE WOMEN:
Oh, we're eager!

VILLAGERS:
The guest will tell us his tale!

THE KING: (*The king indicates consent with a motion of his hand and, coming to the centre, tells his story.*)
Gaily with the king—

MATĚJ and VILLAGERS (*surprised*):
Oh, oh, oh, with the king?

THE KING:
—I was chasing at a gallop—

MATĚJ and VILLAGERS:
They were chasing at a gallop!

THE KING:
—in a green oak grove after a noble stag—

MATĚJ and VILLAGERS:
After a noble stag!

THE KING:
—onward and onward!

MATĚJ and VILLAGERS:
Chase, chase!

THE KING:
Onward and onward from thicket to thicket

MATĚJ and VILLAGERS:
From thicket to thicket, chase, chase, chase—

THE KING:
—the stag ran on,

MATĚJ and VILLAGERS
—the stag ran on, chase, chase—

THE KING:
—into the ever-more frightful wilderness—

MATĚJ and VILLAGERS:
—into the ever-more frightful wilderness

THE KING:
—penetrating farther.

MATĚJ and VILLAGERS:
—penetrating farther.

THE KING:
From a cliff with no path a sudden leap—

MATĚJ and VILLAGERS:
from a cliff with no path a sudden leap—

KRÁL:
—jemu spásu přál!

MATĚJ a SBOR:
Huš, huš!

KRÁL (*pokračuje*):
Jelen zmizel! Mne obstírá
všude děsná pustota;
vyděšeným zrakem zírá
na mne mrtvá samota.
Marně z rohu svého zvuky
rozesílám vůkolím—
všude ticho! Stesku muky
čákou spásy chlácholím.
Vždy dál kráčím v nedotknuté
lůno bujné přírody—
tu vás potkám—v tísní kruté
najdu přátel—hospody!

(*Tiskne Matěji ruku.*)

LIDUŠKA, MATĚJ a SBOR:
Povyjasní již svých hledů—
my jsme dobrý, tichý lid;
nic neboj se, v našem středu
milý tobě kyne klid!

MATĚJ:
Ale král? Což ten?

KRÁL (*rozpačitě*):
Jistě jest spasen!
Našel snad již svoje druhy.

MATĚJ:
Pohřeší-li svého sluhu,
přispějí mu ku pomoci!

KRÁL:
Jen co ráno zjasní noci,
vydám zpět se na cestu
nejbližšímu ku městu.

8. VÝSTUP

(*Anna přináší v jedné ruce talíř s pečením, v druhé víno v konvi.*)

ANNA:
Hle, pečínku ku požitku
a to víno k přípitku
nesu, milý hoste můj.

(*Matěj vede krále ke stolu. Král se usadí.*)

MATĚJ:
Chutě, chutě, nelenuj.
Jako doma, Matěji.

KRÁL (*ji*):
Z lovu mám již dobré chutě
v jídle nejsem hudlařem.

(*Zapíjí vínem. Matěj, vida, že králi chutná, klepá mu na rameno.*)

THE KING:
—brought him salvation!

MATĚJ and VILLAGERS:
Chase, chase!

THE KING (*continuing*):
The stag vanished! I'm surrounded
everywhere by horrified emptiness;
with a terrified gaze stares
at me dead solitude.
In vain from my horn
I send sounds into the forest.
Everywhere silence! The sense of torment
I soothe with the hope of rescue.
I go ever farther into the untouched
womb of the rank woods—
and then I meet you—in cruel distress
I find friends—my hosts!

(*He presses Matěj's hand.*)

LIDUŠKA, MATĚJ, and VILLAGERS:
Be of good cheer—
we're a good, gentle people;
don't be afraid, amongst us
pleasant repose beckons to you!

MATĚJ:
But the king? What about him?

THE KING (*nervously*):
He's certainly safe!
He's probably found his companions.

MATĚJ:
If he's left alone,
they'll rush to his rescue!

THE KING:
As soon as the dawn brightens the night
I'll set out on my journey
to the nearest town.

SCENE 8

(*Anna brings a plate with roast meat in one hand, in the other a pitcher of wine.*)

ANNA:
Here, a roast for your dining
and wine for a drink
I'm bringing, my dear guest!

(*Matěj leads the king to the table. The king takes a seat.*)

MATĚJ:
With relish, with relish, don't hold back.
Make yourself at home, Matěj!

THE KING (*eating*):
From the hunt I've got a good appetite;
in food I'm no bungler.

(*He takes a drink of wine. Matěj, seeing the king likes the food and drink, claps him on the shoulder.*)

MATĚJ:
Tak tě vidím raději!

(Anna, vidouc, že král dojedl, podává mu mísu.)

ANNA:
Vzácný hoste—

KRÁL *(bere jídlo):*
Ach, neproste!

MATĚJ:
Ať se sám již k tomu nutí,
hlad je dobrým kuchařem!

UHLÍŘKY:
Ach, to není vyběraček;
v naší stravě sobě libuje!

UHLÍŘI:
Odžeňme jich, těch sprostáček!
Jak hltavě naň to zevluje.
(Odhánějí uhlířky od stolu.)
Špatné, holky, máte, špatné cvíky.

UHLÍŘKY:
Proč nás nenecháte? Nač ty křiky?

UHLÍŘI:
Hosta obtěžovat!

UHLÍŘKY:
Na nás pokřikovat!

UHLÍŘI a UHLÍŘKY:
Špatný to mrav!

KRÁL *(vstáváje od stolu):*
Buď pochváleno vaše bydlo!
Dobré je víno, chutné jídlo.

ANNA a MATĚJ *(klanějí se):*
Velká pro nás čest!

(Za scénou se ozvou dudy.)

KRÁL:
Jaký zvuk to jest?

SBOR:
Vít náš jde tudy, hraje na dudy.

KRÁL:
Zavolejte ho sem!

MATĚJ a ANNA:
Hned ho přivedem.

SBOR:
Vesele, přátelé!
Hudba nás volá k tanci do kola!

(Někteří z uhlířů odnášejí stůl.)

MATĚJ:
That's what I want to see!

(Anna, seeing the king has cleaned his plate, hands him a bowl.)

ANNA:
Honoured guest—

THE KING *(taking food):*
No need to tell me!

MATĚJ:
He'll dig in on his own:
hunger's a good cook!

VILLAGE WOMEN:
Oh, he's not a fussy eater;
he's enjoying our food!

VILLAGE MEN:
Let's drive them out, these rude women!
How hungrily they're staring at him.
(They chase the women away from the table.)
Bad, girls, bad manners you've got.

VILLAGE WOMEN:
Why don't you leave us alone? Why this shouting?

VILLAGE MEN:
Pestering the guest!

VILLAGE WOMEN:
Shouting at us!

VILLAGE MEN and WOMEN:
That's no way to behave!

KRÁL *(rising from the table):*
Praise be to your home!
Good is the wine, tasty the food.

ANNA and MATĚJ *(bowing):*
A great honour for us!

(Offstage the sound of bagpipes.)

THE KING:
What do I hear?

VILLAGERS:
Our Vít is coming this way, playing his bagpipes.

THE KING:
Call him here!

MATĚJ and ANNA:
We'll bring him right in!

VILLAGERS:
Merrily, friends!
Music is calling us to a dance in the round!

(Some of the village men begin carrying away the table.)

9. VÝSTUP

(Matěj zachytí uhlíře, kteří odnášejí stůl.)

MATĚJ:
Zpátky! To se nesluší.
V klidu pána to ruší.

(Král přistoupí k Matěji a zdržuje ho.)

KRÁL:
Aj, to již dnes přejte ten ples!

SBOR:
Aj, to již dnes přejte nám ples!
Pán ať si poskočí, s námi se zatočí
v hlučném kole!

(Vše se řadí k tanci. Král béře Lidušku, Matěj Annu k tanci. Uhlířky se staví s uhlíři do párů. Vít dudák usadí se na vyvýšeném místě u kamen.)

JENÍK:
Bolem se mi srdce ouží,
nesnesu ten tance rej!

LIDUŠKA:
Mně žalostí srdce ouží
dnešních hodů divý rej.

KRÁL:
Zapuďme, co srdce souží,
k tanci se teď každý měj!
S lidem tím mé srdce touží—

LIDUŠKA:
Mně žalostí srdce ouží
dnešních hodů divý rej.

JENÍK:
Mně žalostí srdce ouží,
nesnesu ten tance rej!

KRÁL:
—dát se v tance divý rej!

ANNA a MATĚJ:
Že se s mládci v kole krouží,
hostitelce/hostiteli se nesměj;
dokud nohy staré slouží,
vábí mne vždy tance rej.

JENÍK:
Pro niž srdce mé se souží,
dívko, zde se dobře měj!
(Odejde středem.)

LIDUŠKA:
S ním odejít srdce touží,
s Bohem se, můj hochu, měj!

SBOR:
Ó, jak v prsou krev mi krouží,
spouštím-li se v tance rej;
zapuď jen, co srdce souží,
k tanci jen se každý měj!

SCENE 9

(Matěj catches the men carrying the table.)

MATĚJ:
Put it back! That won't do!
It will disturb the lord's quiet.

(The king goes to Matěj and restrains him.)

THE KING:
Never mind, already today let them have a dance!

VILLAGERS:
Yes, already today let us have a dance!
Let the lord jump about, spin round with us
in a loud circle!

(All line up for the dance. The king chooses Liduška as partner, Matěj chooses Anna. The village women and men form pairs. The bagpiper Vít takes a seat in a raised positon by the stove.)

JENÍK:
My heart is clenched in pain;
I can't stand this whirl of dancing!

LIDUŠKA:
My heart is clenched in anguish by
the wild whirl of today's festivities.

THE KING:
Let's drive out what pains the heart;
let everyone now join in the dance!
With these people my heart longs—

LIDUŠKA:
My heart is clenched in anguish by
the wild whirl of today's festivities.

JENÍK:
My heart is clenched in pain;
I can't stand this whirl of dancing!

THE KING:
—to join in the wild whirl of dancing!

ANNA and MATĚJ:
That the hostess/host is spinning with the youngsters,
don't laugh;
as long as these old legs still serve,
the whirl of dancing always entices me.

JENÍK:
Oh girl for whom my heart suffers,
enjoy yourself here!
(He leaves at centre.)

LIDUŠKA:
My heart longs to leave with him.
Farewell, my lad!

VILLAGERS:
How the blood circles in my breast
when I join the whirl of dancing.
Drive out what torments the heart;
everybody join in the dance!

Tanec.
(Tanec provede baletní sbor, jenž se nyní na jeviště dostaví. Král, Liduška, Anna, Matěj a sbor tanec jen markýrují.)
(Dudák počne hrát.)

(Matěj ke hře a mezi tancem zpívá s komickým pathosem.)

MATĚJ:
Dudák děvče měl,—

SBOR:
Dudy dum!

MATĚJ:
—pro ně láskou mřel;

SBOR:
Dudy dum!

MATĚJ:
—celý den pískal si, kam přišel, dudal si:

SBOR:
Dudy dum!

ANNA *(vidouc, že král nesměle se točí a nemůže přijít do taktu):*
Netoč se tak pomalu,
chceš-li získat pochvalu!

SBOR:
Cupy cup!
(Dupají nohama.)

MATĚJ:
U nás, pane můj drahý,
jde to vzhůru z podlahy!

SBOR *(jako prve):*
Dupy dup!

MATĚJ *(pokračuje ve zpěvu):*
V noci nic nespál,—

SBOR:
Dudy dum!

MATĚJ:
—jenom si dudal—

SBOR:
Dudy dum!

MATĚJ:
—před její komorou, až znělo oborou:

SBOR:
Dudy dum!

ANNA *(pitvorně se Matěji klaní):*
Jdi, dudáku, dál—

SBOR:
Dudy dum!

Dance.
(The dance is performed by the ballet ensemble, which now comes onto the stage. The king, Liduška, Anna, Matěj, and the chorus of villagers only pretend to dance.)
(The bagpiper begins playing.)

(During the dancing Matěj sings a bagpiper's song with comic pathos.)

MATĚJ:
The piper had a girl;

VILLAGERS:
Tooty toot!

MATĚJ:
of love for her he was dying.

VILLAGERS:
Tooty toot!

MATĚJ:
All day long he whistled, wherever he went he tooted:—

VILLAGERS:
Tooty toot!

ANNA *(seeing that the king is turning hesitantly and can't catch the beat):*
Don't turn so slowly
if you want to be praised!

VILLAGERS:
Tap, tap!
(They stamp their feet.)

MATĚJ:
Here, my dear sir,
we dance with abandon!

VILLAGERS:
Stamp, stamp!

MATĚJ *(continuing his song):*
—at night he didn't sleep,

VILLAGERS:
Tooty toot!

MATĚJ:
he just tooted away

VILLAGERS:
Tooty toot!

MATĚJ:
—before her chamber, till it sounded through the forest.

VILLAGERS:
Tooty toot!

ANNA *(bowing grotesquely to Matěj):*
Go, bagpiper, move on;

VILLAGERS:
Tooty toot!

ANNA:
—jiné děvče chval!

SBOR:
Dudy dum!

ANNA:
Já už mám jiného hochu upřímného!

SBOR:
Dudy dum!

(Tanec přestane; baletní sbor se vzdálí.)
(Král, unaven, klesá na židli u stěny.)

KRÁL:
Ach, již dosti jsem se pobavil;
do sytosti tělo unavil.

SBOR:
Půjdem spát!

MATĚJ:
Než uložím se na lože,
Tvůrci se poděkuji;
za vše dobré, milý Bože,
vděčnou lásku slibuji.

VŠICHNI:
Ó, necht žehná na výsosti
práce naší podniky,
po smrti ať nás v milosti
soudí, bídné hříšníky.

ANNA, MATĚJ, LIDUŠKA a KRÁL:
Dobrou noc!

VŠICHNI:
Dobrou noc!
(Rozcházejí se. Opona padá.)

JEDNÁNÍ DRUHÉ

(Jeviště představuje lesnatou krajinu před příbytkem Matějovým. Vpředu po obou stranách několik chýšek, vzadu vypíná se menší skála, nad níž v pozadí vyčnívají lesem pokryté hory. Na počátku jednání panuje ještě šero.)

1. VÝSTUP

(Král vystupuje z přední chýšky vpravo.)

KRÁL:
Nechce spánek v oči vkročit;
neklid v noc mne pudí ven.
Kéž bych ji moh' ještě zočit,
jež mi plaší sladký sen.
Rozdílné jsou naše dráhy,
ji opustit velí čest;
avšak obraz její drahý
smím přec v srdci vděčně nést.

ANNA:
praise a different girl!

VILLAGERS:
Tooty toot!

ANNA:
I already have an honest lad!

VILLAGERS:
Tooty toot!

(The dance ceases; the ballet corps retreats.)
(The king, tired, collapses onto a chair by the wall.)

THE KING:
Oh, I've had plenty of good fun
and fully exhausted my body.

VILLAGERS:
We'll go to bed!

MATĚJ:
Before going to bed
I thank the Creator;
for everything good, dear God,
I promise grateful love.

ALL:
Oh, may He bless on high
the projects of our work;
after death may he mercifully
judge us miserable sinners.

ANNA, MATĚJ, LIDUŠKA, and THE KING:
Good night!

ALL:
Good night!
(They disperse. The curtain falls.)

ACT II

(The stage presents a forested landscape in front of Matěj's cottage. In the foreground on both sides several cottages. In the background rises a modest cliff, above which can be seen forested mountains in the distance. The action begins in the dusky light before dawn.)

SCENE 1

(The king emerges from the cottage at the right.)

THE KING:
Sleep does not wish to enter my eyes;
restlessness drives me out into the night.
If only I could yet behold her
who disturbs my sweet dream.
Diverse are our paths;
honour commands that I leave her.
But her precious image
may I yet bear gratefully in my heart.

2. VÝSTUP

(Liduška vystupuje zpolehounka z první chýšky vpravo. Král, spatřiv Lidušku, ustupuje do pozadí, kdež se za skupením stromů skryje.)

LIDUŠKA:

Již se jasní! — Tichým krokem vykradu se z domova; ach, tam v dáli za potokem čeká na mně slast nová!

(Král povystoupí trochu ze své skrýše.)

KRÁL *(pro sebe):*

Aj, aj! Z domu v ranní dobu ven co pudí vlnadnou robu? *(Opět se skryje.)*

LIDUŠKA *(hledíc do dálky):*

Hle, tu jsem, milence čekám; přijde dnes? Při každém se zvuku lekám: kdo to hles? Ach, to někde ve vřkólí strom se hnul; tam si ve snu pták šveholí—zas usnul. Co, žežulko, ještě tají tvůj se hlas? Probouzí se den již v háji, to tvůj čas! Nežli bude slunce vstávat, zakukej: budu-li se letos vdávat, zprávu dej!

(Král vystoupí ze svého úkrytu, přecházejí praví:)

KRÁL:

Za žežulku prozpěvuju ku ku ku. Svatbu tobě příslibuju v tom roku!

LIDUŠKA:

Ach, jak jsem zlekána!

KRÁL:

Co tak časně z rána ven tě pobádá?

LIDUŠKA:

Srdce mé postrádá doma pokoje.

KRÁL:

Lásky rozbroje jistě v ranním vzduchu chladíš?

LIDUŠKA:

Ó, slib, že mne neprozradíš!

KRÁL:

Slibuji!

LIDUŠKA:

Miluji!

KRÁL:

Písni svůdné lásky vlnadné mladost ráda naslouchá; chraň se slasti její zrádné, sic tvé štěstí porouchá.

LIDUŠKA:

Tajemství mé ucho chladné,

SCENE 2

(Liduška slips out quietly from the first cottage at right. The king, seeing her, retreats to the background and hides behind a group of trees.)

LIDUŠKA:

Dawn is breaking! Quietly I steal out of the house; oh, there yonder beyond the brook a new delight awaits me!

(The king emerges partly from his hiding place.)

THE KING *(to himself):*

Well, well! What, so early, is drawing this lovely girl out of the house? *(He hides again.)*

LIDUŠKA *(looking into the distance):*

Lo, I'm here, awaiting my beloved; will he come today? I take fright at every sound: who was that? Oh, somewhere nearby a tree stirred; there in its dream a bird is warbling—now it's dozed again. What, cuckoo? Is your voice still silenced? The day is awakening in the grove—it's your time! Before the sun rises, give me a sound; if I'll marry this year, let me know!

(The king emerges from hiding.)

THE KING:

In place of the bird I sing 'cuckoo'! I promise you a wedding this year!

LIDUŠKA:

Oh, how startled I am!

THE KING:

What so early in the morning entices you out?

LIDUŠKA:

My heart is restless in the house.

THE KING:

The agitation of love you're surely cooling in the morning air?

LIDUŠKA:

Oh, promise you won't give me away!

THE KING:

I promise!

LIDUŠKA:

I'm in love!

THE KING:

The seductive song of enticing love attracts the young; beware its deceptive bliss, otherwise it will ruin your happiness.

LIDUŠKA:

To my secret your cool ear,

hoste můj, tvé poslouchá; zradíš-li mne, srdce zvadne, štěstí mé se porouchá.

KRÁL:

Neboj se nic, všecko mi sděl!

LIDUŠKA:

Což tě tak jímá cizí žel?

KRÁL:

Snad bych mohl ti pomoci.

LIDUŠKA:

Kéž tomu tak! Žehnala bych této noci na věky pak! Hoch upřímný mne miluje dlouhou dobu; otec jeho zavrhuje pro chudobu.

KRÁL:

Tu bych věděl já pomoci.

LIDUŠKA:

Kéž tomu tak; žehnala bych této noci na věky pak!

3. VÝSTUP

(Jeník, přicházejí z levé strany, zarazí se, vida Lidušku s králem rozmlouvati.)

JENÍK:

Což s cizincem v této době potají zde rokuje? Stěží ubráním se zlobě, zdaliž mne nezrazuje!

KRÁL *(nevida Jeníka):*

Vystrojím ti svatbu pyšnou—malou jenom za cenu!

LIDUŠKA:

Nežádáš-li věc jen hříšnou, zříš mne k všemu svolenu!

KRÁL:

Vyplat' věno si hubinkou!

JENÍK *(blíží se):*

Polibek ten splatí smrtí!

(Liduška po krátkém rozjímání přistoupí ku králi a políbí ho.)

LIDUŠKA:

Přijmi cenu tak malinkou!

JENÍK *(přiskočí k nim):*

Zlost má oba zrádce zdrť!

KRÁL a LIDUŠKA:

Ach, co to?

JENÍK:

Tvé hanby mstitel!

my guest, listens; if you betray me my heart will wither, my happiness will be ruined.

THE KING:

Have no fear—tell me all!

LIDUŠKA:

What? You're so moved by the woes of others?

THE KING:

Perhaps I could help you.

LIDUŠKA:

Would that it were so! I would bless this night forever! An earnest lad has long loved me; my father rejects him for his poverty.

THE KING:

I would be able to help.

LIDUŠKA:

Would that it were so! I would bless this night forever!

SCENE 3

(Jeník, entering from the left, is taken aback when he sees Liduška conversing with the king.)

JENÍK:

What? With a stranger at this hour she's covertly speaking? With difficulty I resist anger is she not betraying me?

THE KING *(not seeing Jeník):*

I'll mount you a sumptuous wedding—for just a little reward!

LIDUŠKA:

If you ask nothing sinful, I'll consent to anything.

THE KING:

Pay for your dowry with a kiss!

JENÍK *(coming closer):*

He'll pay for that kiss with death!

(After brief deliberation Liduška goes to the king and kisses him.)

LIDUŠKA:

Accept a price so trifling!

JENÍK *(jumps at them):*

My wrath will crush both these traitors!

THE KING and LIDUŠKA:

Oh, what is this?

JENÍK:

The avenger of your shame!

LIDUŠKA:
K čemu pudí tebe hněv?

JENÍK:
Věrnosti tvé pokušitel
vycedí zde bídnou krev!
(Tasí dlouhý lovčí nůž.)

LIDUŠKA:
Běda mně!

KRÁL:
Neboj se!

JENÍK:
Vari! Jinde hledej, svůdníku,
oběť chlípne pro rozmary!

LIDUŠKA:
Křivě soudíš, Jeníku!

(Liduška snaží se Jeníka zdržeti od útoku na krále, kterýž vytasív meč, jej klidně očekává. Vtom zazní nablízku lesní rohy.)

KRÁL:
Ha, to můj sbor!
Přichází včas, by skončil spor.

JENÍK:
Duši svou spas!
(Chce na krále dorážet. Liduška však vkročí mezi ně.)

LIDUŠKA:
Ach, v jaké to podezření
vrhá mne tvá kvapná zlost;

KRÁL:
Bídné tvoje podezření
vzbuzuje mi v prsou zlost.

JENÍK:
Marné, Lidko, tvé prošení,
musí zemřít zrádný host!

KRÁL:
Nevzala zde porušení
panenská tvé dívky ctnost.

LIDUŠKA:
Jediné jen políbení
ode mne obdržel host.

JENÍK:
Zjevné jeho provinění,
zjevná tvoje nevěrnost!

(Jeník a král šermují.)

LIDUŠKA:
What has aroused your wrath?

JENÍK:
The tester of your fidelity
will shed vile blood!
(He pulls out a long hunter's knife.)

LIDUŠKA:
Woe is me!

THE KING:
Do not fear!

JENÍK:
I warn you! Elsewhere seek, seducer,
a victim for lecherous caprices!

LIDUŠKA:
Your judgment is wrong, Jeník!

(Liduška tries to restrain Jeník from attacking the king who, having drawn his sword, calmly awaits him. Suddenly the sound of hunting horns nearby.)

THE KING:
Aha! That's my company!
Arriving just in time to end our combat.

JENÍK:
Save your soul!
(He wants to stab the king, but Liduška steps between them.)

LIDUŠKA:
Oh, what suspicion is
cast on me by your rash anger;

THE KING:
Your wretched suspicion
arouses anger in my breast.

JENÍK:
In vain, Liduška, your pleading:
the traitorous guest must die!

THE KING:
There was no violation here
of the chaste virtue of your lass.

LIDUŠKA:
Just one single kiss
from me did the guest receive.

JENÍK:
Obvious his guilt,
obvious your infidelity!

(Jeník and the king begin fencing.)

4. VÝSTUP

(Uhlíři a uhlířky sbíhají se se všech stran.)

UHLÍŘI:
Ejhle, jak v seči zvedají paže,
pádnými meči na se doráží.

UHLÍŘKY:
Jaký to křik! Ach, to je rvačka.
Kým vzala vznik zde tato rvačka?

UHLÍŘI a UHLÍŘKY:
Mezi ně vkročme/vkročte,
zbraň jim vytočme/vytočte!
než se ostrou zbraní vespolek poraní!

(Uhlíři přiskočí k šermujícím a odtrhnou je od sebe. Oba snaží se uhlířů se zbavit, jevíce patrnou chuť k dalšímu boji.)

5. VÝSTUP

(Matěj vyběhne s chýšky vpravo, Anna za ním.)

MATĚJ:
Jaký ryk mne plaší z lože?

ANNA:
Zaslechla jsem potýkání!

MATĚJ:
Nač tasili jste nože?

ANNA:
Co vás v prudký boj pohání?

MATĚJ:
Sporu udejte příčinu!

KRÁL:
On začal, má všecku vinu!

JENÍK (vzdorně):
Lidku zlíbal!

MATĚJ, ANNA, SBOR:
Ó, ten šibal!

KRÁL:
Nic nectného nespáchala;
že jsem věno jí příslibil,
z vděčnosti mne políbila.

ANNA:
Tedy že ji jen políbil, proto zde ten křik?

MATĚJ:
Hloupý to povyk!

JENÍK:
Hanebnou věc spáchala přec!

SCENE 4

(The village men and women run in from all sides.)

VILLAGE MEN:
Look how in battle they're raising their hands,
with lethal weapons setting upon each other.

VILLAGE WOMEN:
What is this shouting? Oh, this is a fight.
Who started this fight here?

VILLAGERS:
Step / Let's step between them,
turn / let's turn aside their weapons
before with their sharp weapons they wound each other!

(The village men pull the fencers away from each other. Both of them try to get away from the men, apparently having an appetite for further combat.)

SCENE 5

(Matěj runs out from the cottage at right, Anna after him.)

MATĚJ:
What is this uproar that's roused me from my bed?

ANNA:
I heard fighting!

MATĚJ:
Why did you pull out your knives?

ANNA:
What is driving you to this fierce battle?

MATĚJ:
Tell us the cause of this dispute!

THE KING:
He began, it's all his fault!

JENÍK (defiantly):
He kissed Liduška!

MATĚJ, ANNA, VILLAGERS:
Oh, what a rogue!

THE KING:
She's done nothing dishonourable.
Because I promised her a dowry,
out of gratitude she kissed me.

ANNA:
So just because he kissed her there's all this shouting?

MATĚJ:
A silly commotion!

JENÍK:
But it's a shameful thing she did!

6. VÝSTUP

Jindřich a čtyři lovci slézají se skal.

LOVCI:

Král náš a pán budiž vítán!
Jaké to štěstí nám bylo dáno;
krále nalézti nám bylo přáno.

JINDŘICH *(běží ku králi):*

Račiž pane, prominouti
sluhů svých nedbalost!

KRÁL *(podává mu ruku):*

Příhoda ta mne nermoutí—
jsi zde každé viny prost.
Ale ticho, nemá zvědět
nikdo tu, co jsem.
Musím usmířit jich hledět,
než se odběřem.
(k Matěji)
Vděk svůj vzdávám v slovu vřelém
za lásku tvou hostinnou;
loučím se již s teskným žalem
s vaší tichou dědinou.

LIDUŠKA, ANNA, MATĚJ a SBOR

(podávající mu ruce):
Zachovají tvou památku
věčně tvoji přátelé!

*(Král podává Lidušce plný sáček
s penězi.)*

KRÁL:

A to vezmi za oplátku za nemilé svízele!

LIDUŠKA *(berouc sáček):*

Ach, jak velký dar!

JENÍK *(zlostně):*

Lásky mé to zmar!

MATĚJ:

Ach, což víc se neshledáme?

KRÁL:

Chceš-li tomu, poznově se v Praze zas
uhlídáme.

MATĚJ:

Navštívím tě v domově.

KRÁL:

Přijď ke mně na posvícení!

MATĚJ:

Avšak kde jsi k nalezení?

KRÁL:

Na Matěje v bráně ptej se,
poví tobě o mně stráž.

MATĚJ:

Přijdu zajisté, nestarej se,
než se toho snad nadáš.
(Potřásá králi srdečně ruku.)

SCENE 6

Jindřich and four hunters climb down from the cliffs.

HUNTERS:

Our king and lord, we greet you!
What good fortune has been given us;
to find the king has been granted us.

JINDŘICH *(running to the king)*

Deign, sir, to forgive
your servants' negligence!

KRÁL *(shaking his hand):*

This incident does not grieve me—
you're free of all guilt.
But quiet! Nobody here
is to learn what I am.
I must try to calm things down here
before we leave.
(to Matěj:)
I give my thanks in cordial words
for your hospitable love;
it is with great regret that I now part
with your quiet hamlet.

LIDUŠKA, ANNA, MATĚJ, and VILLAGERS

(shaking his hand):
Your memory will be preserved
forever by your friends!

*(The king gives Liduška a pouch full of
coins.)*

THE KING:

And accept this as compensation for the unpleasant bother!

LIDUŠKA *(taking the pouch):*

Oh, what a great gift!

JENÍK *(angrily):*

The ruin of my love!

MATĚJ:

Oh, will we not see each other again?

THE KING:

If you wish, we'll meet again
in Prague.

MATĚJ:

I'll visit you at home.

THE KING:

Come to see me at the annual feast!

MATĚJ:

But where are you to be found?

THE KING:

Ask about Matěj at the gate,
the guard will tell you about me.

MATĚJ:

I'll come for sure, don't worry,
you won't have to wait long.
(He shakes the king's hand cordially.)

KRÁL:

Ó, jak loučení mne rmoutí,
zármutek mne ovládá;
nerad jen se strojím k pouti,
jež mne o vás okrádá.
Těžce srdce mé oželí
vašich písni jemný hlas.

ANNA, LIDUŠKA, MATĚJ,

UHLÍŘKY, UHLÍŘI:

Těžce srdce tě oželí,
často vzpomeň si na nás;
les bude nám osiřelý,
k nám-li nevrátíš se zas.

JENÍK:

Hle, jak Lidunka proň želí,
jako zvadlý hyne klas;
ó zničím tě, nepříteli,
věř mi, shledáme se zas.

JINDŘICH:

V našem kruhu pán oželí
brzo dnešní noci kvas!
Za návrat tvůj osiřelý
lid ku nebi síla hlas.

LOVCI:

Hled těch dívek roztoužený
k těmto místům poutá/vábí nás.
Ach, k pochodu pán již velí
rád bych prodlél delší čas.

KRÁL:

V dáli přítel osiřelý
vzpomene si rád na vás.

*(Král s Jindřichem a lovci odcházejí.
Všickni za nimi hledí.)*

LOVCI:

Halo! Haló!

7. VÝSTUP

MATĚJ:

Aj, zanechte slzy ženám,
přišel plesu nyní čas!

ANNA:

Co vás rmoutí, již znamenám:
k věčné lásce pojím vás!

JENÍK:

Ó ne! Ó ne!

LIDUŠKA:

Ach, Jeníku!

MATĚJ a ANNA:

Proč se takto vzpouzí?

LIDUŠKA:

Za přečin jen okamžiku
zlost tvá se probouzí.

THE KING:

Oh, how I regret our parting;
sorrow is overcoming me.
Reluctantly I dress for the journey
that will deprive me of you.
My heart will sorely miss
your songs' gentle voice.

ANNA, LIDUŠKA, MATĚJ,

VILLAGERS:

Our hearts will sorely miss you;
remember us often.
Our forest will be orphaned
if you don't return to us.

JENÍK:

Look how Liduška regrets his parting,
as a withered stalk of grain dies.
Oh, I'll destroy you, enemy;
believe me, we'll meet again.

JINDŘICH:

In our company the lord will
soon miss the merriment of this night!
For your return the orphaned
people are sending their voice to heaven.

HUNTERS:

The desiring look of these lasses
binds us to this place.
Oh, the lord is already ordering us to march;
I'd gladly stay longer.

THE KING:

Your orphaned friend will
remember you with gladness from afar.

*(The king, Jindřich, and the hunters exit.
All watch them as they leave.)*

HUNTERS:

Hallo! Hallo!

SCENE 7

MATĚJ:

Oh, leave the tears to women;
now the time has come for rejoicing!

ANNA:

What grieves you I now see:
in eternal love I join you!

JENÍK:

Oh no! Oh no!

LIDUŠKA:

Oh, Jeník!

MATĚJ and ANNA:

Why is he protesting this way?

LIDUŠKA:

Because of just one moment
your wrath is aroused.

JENÍK:
Věrnosti jsi výhost dala,
zrušila jsi lásky slib;
do světa jsi mne vyhnala:
následek to tvých je chyb.

LIDUŠKA:
Ach!

SBOR:
Jaká krutost!

ANNA a MATĚJ:
Již těch svárů dost!

JENÍK:
Nežůstanu s vámi, na vojnu se dám;
zde mne všecko mámí, kam se podívám.
Pro hocha se sluší, by na vojnu šel;
války řev snad přehluší, snad můj trpký žel,
války řev přehluší každý trpký žel!
Nad mnou až zaviří boje vichřice,
smrt mne s tebou smíří, zrádná dívčice!

(Mezitím slunce vyšlo. Všickni se snaží Jeníka k Lidušce přivéstí, čemuž se on vzpírá. Na hřebenu skály zadní objeví se král, Jindřich a lovci.)

8. VÝSTUP

LIDUŠKA, UHLÍRKY, ANNA, MATĚJ a UHLÍŘI:
Neodcházej od své milé,
zanech bezdůvodných zlob:

JENÍK:
Vojína jen statné síle
kyne nejkrasší všech zdob!

MATĚJ, UHLÍŘI, ANNA a UHLÍRKY:
nenadálá strasti chvíle
kope jí předčasný hrob.

KRÁL a JINDŘICH *(na skalách):*
V lese proudí žití čilé,
zármutku to sladký hrob;

LOVCI *(na skalách):*
Kdo chceš užít každé chvíle,
zbraně se statečně chop;
máť vojin své všude milé,
všude najde nových zdob.

LIDUŠKA:
nenadálá strasti chvíle
kope mně předčasný hrob.

JENÍK:
Slávu rodí smrti chvíle,
vavřín stíní reka hrob.

JINDŘICH a KRÁL:
obydlí svobody milé,
nad mnou rozkleň vonný strop!

(Jeník se vytrhne z rukou zdřizující jej Lidušky a kvapně odchází. Opona spadá.)

JENÍK:
You have rejected fidelity,
broken your promise of love;
you've driven me out into the world:
the consequence of your errors.

LIDUŠKA:
Oh!

VILLAGERS:
What cruelty!

ANNA and MATĚJ:
Enough of these discords!

JENÍK:
I won't stay with you, I'll join the army;
here everything deceives me wherever I look.
For a lad it's fitting to join the army;
maybe the roar of war will drown out my bitter woe,
war's roar will drown out every bitter woe!
When over me whirls the storm of battle,
death will reconcile me with you, false-hearted girl!

(Meanwhile the sun has risen. All try to bring Jeník to Liduška, but he resists. At the top of the cliff at the rear the king, Jindřich, and the hunters appear.)

SCENE 8

LIDUŠKA, VILLAGE WOMEN, ANNA, MATĚJ, and VILLAGE MEN:
Don't desert your beloved.
Cease your unwarranted anger:

JENÍK:
Only to a soldier sturdy and strong
beckons the loveliest of all decorations!

MATĚJ, VILLAGE MEN, ANNA, and VILLAGE WOMEN:
this sudden moment of affliction
is digging her an early grave.

THE KING and JINDŘICH *(above the cliffs):*
In the forest streams vibrant life,
and sadness lies in a sweet grave;

HUNTERS *(above the cliffs):*
Whoever wants to enjoy every moment,
bravely take up your weapon.
A soldier has his loves everywhere;
everywhere he'll find new adornments.

LIDUŠKA:
this sudden moment of affliction
is digging me an early grave.

JENÍK:
The moment of death brings glory;
a laurel shades the hero's grave.

JINDŘICH and THE KING:
home of dear freedom,
above me arch your fragrant canopy!

(Jeník tears himself from Liduška's arms and rushes off. The curtain falls.)

3. DĚJSTVÍ

(Skvostný sál na hradě pražském. Vpravo i vlevo stoly prostřené koberci. V popředí po pravé straně dvě sedadla pro krále a královnu; několik taburetů pro dvorní dámy. Na zadní straně galerie, na níž sedí hudebníci. U dveří vpravo vlevo, pak u dveří prostředních skvostně oděni halapartníci v barvách českých. Na stolech četné mnohoramenné svícny. Na stropě zavěšený lustr. Všecka světla rozsvícená. Kostum španělský.)

1. VÝSTUP

PÁNÍ:
Sem, ó sem, vy krásné dámy,
v plesů našich bujný proud;
Ó, jak rádi bychom s vámi
jeho tokem chtěli plout.

DÁMY:
Není radno dát se s vámi
v plesů vašich bujný proud;
vábíte jen svými hrami
nás do nerozpojných pout.

PÁNÍ *(podávají dámám ruce):*
Ó, jen směle, ó, jen směle
vstupte mezi nás!

DÁMY *(klaníce se, děkují):*
Ne tak vřele, ne tak vřele, máme ještě čas.

2. VÝSTUP

(Eva, z levých dveří přijdouc, popojde do středu jeviště.)

EVA:
Ó, jak mdle a zdlouha plyne dnes mi čas;
tuším, stejná touha že zde svede nás.
Ach ne, touha lásky — věčně stejný žel,
že nám osud pásky sňatku odepřel.
Musí srdce mřít bez úlevných slov;
a tak blaho, žití klesá v časný rov!

3. VÝSTUP

(Jindřich, přicházeje z pravé strany, blíží se k Evě.)

JINDŘICH:
Kouzelná kéž písně síla
v náruč mou ji přivolá!

EVA:
On to, o němž duše snila,
kdož těm zrakům odolá?

JINDŘICH:
Ach, jak blaží mne shledání,
neutajím citů víc;
dí mé písně klokotání,
co nemohu chladně říct!

ACT III

(A splendid hall in Prague Castle. At the right and the left tables spread with carpets. In the foreground at right two seats for the king and queen, several taborets for court ladies. At the rear musicians seated on a gallery. By the doors at right, left, and centre soldiers armed with halberds, splendidly garbed in Czech colours. On the tables numerous candelabras. On the ceiling a chandelier. All the candles lit. Spanish attire.)

SCENE 1

LORDS:
Hither, oh hither, you lovely ladies,
into the zestful current of our dances;
oh, how gladly with you would we
float in its flow.

LADIES:
It's not advisable to join you
in the zestful current of your dances;
you only entice us with your games
into inseverable bonds.

LORDS *(offering their hands to the ladies):*
Oh, don't dawdle,
come among us!

LADIES *(bowing and expressing thanks):*
Not so ardently, not so ardently, we still have time.

SCENE 2

(Eva, entering via the door at left, comes to the centre of the stage.)

EVA:
Oh, how blandly and slowly the time is passing for me today;
I sense that the same longing is enticing us here.
Alas, the longing of love—the never changing woe
that fate has denied us the bond of marriage.
The heart must perish without words of comfort;
and thus happiness and life sink into an early grave!

SCENE 3

(Jindřich, entering from the right, approaches Eva.)

JINDŘICH:
Oh, that the magical force of song
might call her into my embrace!

EVA:
Here's the man of my soul's dreams.
Who could resist his glances?

JINDŘICH:
Oh, how I'm blessed by this encounter.
I'll hide my feelings no longer;
the burbling of my song will express
what I can't coolly speak!

EVA:
Tiše, tiše! Tolik zraků nás tu obletuje!

JINDŘICH:
Ó, kéž spasných do oblaků
Mílek nás včaruje!

EVA:
Zvolna, zvolna!

JINDŘICH:
Touha bolná najde sladký lék!

EVA:
Meškals v dáli dlouhou dobu!

JINDŘICH:
Čas tak mdlým se krokem vlek—

EVA:
Teskno bylo mně jak v hrobu.

JINDŘICH a EVA:
Ach, jak prsa ouží v dálce samu být;
po spojení touží lásky mocný cit.

4. VÝSTUP

(Páže v modrém a bílém obleku ohlašuje:)

PÁŽE:
Královské milosti!

(Páni a dámy, kteří dosud mezi rozmluvou Evy a Jindřicha se ve skupeních bavili, od sebe odstoupí. Dámy se postaví za sedadlo krále a královny a vlevo od sedadel; naproti nim na levé straně postaví se pánové. Král a královna vcházejí týmiž dveřmi, kterýmiž páže přišel, totiž dveřmi vlevo. Před králem jdou komorníci a maršálkové dvorní, několik pážat. Nato vstoupí král, jenž vede královnu do sálu k sedadlu pro ni připravenému. Za králem a královnou opět pážata, z kterých jeden nese vlečku královny; pak hodnostáři. Všichni mají kostum španělský. Král a královna si sednou. Král podrží klobouk na hlavě. Mezitím, co se vše to děje, zpívá sbor.)

DÁMY a PÁNI:
Pochválen buď na výsosti
nebes všemohoucí král,
odlesk jeho kéž moudrosti
se po vlasti rozléval.
Ó, kéž plémě této země
šíří stále slávu krále
a milostné králové,
skvoucí v kráse vždy nové!

KRÁL *(povstane a smekne klobouk):*
Vítáme vás, bohatýry, k veselému turnaji,
ale radím, pryč s vizíry,
když se voje setkají.

DÁMY a PÁNI:
Kdo se Milka zbraní pozorně vždy straní,
do pastí, v níž číhá, jistěji jen vbíhá!

EVA:
Quiet, quiet! So many eyes are moving about us here!

JINDŘICH:
Oh, may Cupid transport us
magically to clouds of salvation!

EVA:
Slowly, slowly!

JINDŘICH:
Painful longing will find a sweet cure!

EVA:
You were away for a long time!

JINDŘICH:
Time dragged on so blandly—

EVA:
I was sad as in the grave.

JINDŘICH and EVA:
Oh, how the breast tightens being alone and afar;
for union longs the powerful feeling of love.

SCENE 4

(A page in blue and white attire announces:)

A PAGE:
Their royal graces!

(The lords and ladies, conversing in groups during the scene of Eva and Jindřich, now separate from each other. The ladies take a position behind and to the left of the seats of the king and queen, the lords opposite them on the left side. The king and queen enter through the same door as the page, at left. Before the king come chamberlains, court marshals, and several pages. Then the king, leading the queen to the seat prepared for her. Behind the king and queen more pages, one of whom carries the queen's train, then dignitaries. All are dressed in Spanish attire. The king and queen sit down. The king holds his hat on his head. During all of this the chorus of lords and ladies sings:)

LADIES and LORDS:
Praise to the high heavens
be to the almighty king;
may a reflection of his wisdom
shine throughout our country.
Oh, may the people of this land
ever proclaim the glory of the king
and the gracious queen,
radiant in ever-new beauty!

KRÁL *(rising and tipping his hat):*
We welcome you, heroes, to a merry tournament,
but I advise you to remove your visors
when the armies meet.

LADIES and LORDS:
Whoever always carefully avoids the weapons of Cupid,
into the trap where he lurks will only more surely fall!

KRÁL:
Ba velíme, hry a šprýmy
necht' se volně chystají,
a kdo chce, ať špatné rýmy
šeptá družce potají.

DÁMI a PÁNI:
Jen kdo bývá v hříchu, držívá se v tichu;
a když číše zvoní, čelo své kaboní—

KRÁL:
Než, krom plesu, překvapení
na vás, přátelé, zde čeká;
přijdou sem na posvícení
hosté milí mně zdaleka—
Znáte všichni uhlíře zásluhu,
u něhož jsem byl kdys hospodou;
byl jsem doposud mu ještě v dluhu,
sem teď přišel šťastnou náhodou.
Z žertu zajat v brance Matěj, můj ochránce,
dřív jej postrašíme, než se vyhradíme—
protož jemu tajte hodnot mou.

5. VÝSTUP

(Matěj, Anna, a Liduška vstupují, majíce pásky na očích, provázeni vojáky. Vojáci jdouce kolem Matěje, Lidušky a Anny, zůstanou stát v prostředku sálu. Na pokynutí krále se vojáci vzdáli. Matěj, učiniv krok kupředu, uklouzne na hladké podlaze.)

MATĚJ:
Šlaku! Pod nohou tu kluzko;
nevidáno, v létě led!
Na mou věru, je mi úzko,
snad jsem v kouzla se zaplet!

LIDUŠKA a ANNA:
Ach, mně tu je již do pláče,
na pěkné to vedeš nás koláče.

KRÁL:
Nuž, jen blíže k nám přistupte!

MATĚJ:
Ženo, Lidko, neprohlupte,
to vám povídám!

KRÁL:
Pravdu vyznej nám!

MATĚJ:
Jazyk držte za zubem,
mají zlou věc za lubem!

ANNA a LIDUŠKA:
Jazyk držme za zubem,
mají zlou věc za lubem!

KRÁL:
Zpráva došla nás nemilá,
že se u vás pikle kují.

THE KING:
Yes, we command, games and jesting,
let them be freely prepared,
and whoever wants, let him covertly
whisper bad verses to his sweetheart.

LADIES and LORDS:
Only he who is in sin keeps quiet
and frowns when the goblet rings.

THE KING:
But besides the ball a surprise
is in store for you here:
coming here for the annual feast
are guests dear to me from afar.
You all know the merits of the collier
in whose home I was once a guest.
Since then I have been in his debt;
but by a happy chance he has now come here.
As a joke arrested by the guard, Matěj, my protector,
we'll first frighten, before we reveal the true situation—
therefore don't let him know my rank.

SCENE 5

(Matěj, Anna, and Liduška enter, having blinds over their eyes, escorted by soldiers. Passing by them, the soldiers stop at the centre of the hall and, at a sign from the king, retreat. Matěj, taking a step forward, slips and falls down on the smooth floor.)

MATĚJ:
Blast it! It's slippery underfoot here;
unheard of, ice in summer!
I swear, I'm anxious.
Maybe I've gotten ensnared in some magic!

LIDUŠKA and ANNA:
Oh, I'm in tears;
this is a fine festivity you're bringing us to.

THE KING:
Now, come closer to us!

MATĚJ:
Anna, Liduška, don't make a
foolish mistake, I tell you!

THE KING:
Tell us the truth!

MATĚJ:
Hold your tongue,
they're up to no good!

ANNA and LIDUŠKA:
Let's hold our tongue,
they're up to no good!

THE KING:
We received a dire report
that evil things happen in your home.

LIDUŠKA, MATĚJ a ANNA:

Kéž by hříšná ústa shnila,
která na nás to žalují.

KRÁL:

Bereš na noclehy nepřátelské zběhy!

ANNA:

Tu to máme, ten pan Matěj
to je panáček nám zlatej.
Tvářil se jak milostpán,
Matěj byl jím obelhán.

MATĚJ a LIDUŠKA:

Byl to pěkný, hodný pán,
někým jste snad obelhán.

ANNA:

Hned jsem řekla, že je šibal,
když nám tady Lidku zlíbal.

DÁMY a PÁNI:

Aj, to věru jesti k smíchu;
ha, ha, ha, ha!

ANNA:

Řekla hloupost jsem pohříchu!
Aj, aj, aj, aj!

LIDUŠKA a MATĚJ:

Řekla hloupost jsi pohříchu!
Aj, aj, aj, aj!

KRÁL:

Nuž, vyznej se honem, brachu!

MATĚJ:

A co, nemám za mák strachu;
což se v soudu po tmě hraje,
k čemu slouží ty mumraje?

KRÁL:

Tedy honem s páskou dolů!

MATĚJ:

Lépe promluvíme spolu.

*(Matěj, Anna, Liduška strhnou pásky
sočí, spatří krále.)*

MATĚJ:

Co to? Matěj!

LIDUŠKA a ANNA:

Náš pan host!

MATĚJ *(hrozí králi prstem):*

Ó, čtveráku!

KRÁL:

Máš snad zlost?

MATĚJ *(vrtí hlavou a ohlíží se):*

To bohatství a ta sláva!

LIDUŠKA a ANNA:

Podívem jde kolem hlava!

LIDUŠKA, MATĚJ, and ANNA:

Let the sinful mouth rot
that accuses us of that.

THE KING:

You give lodging to enemy deserters!

ANNA:

Here we have it, that Mr. Matěj,
what a fine fellow!
He acted like a gentleman;
[my] Matěj was deceived by him.

MATĚJ and LIDUŠKA:

He was a handsome, good man;
somebody is deceiving you.

ANNA:

I said right away he's a fox
when he kissed our Liduška.

LADIES and LORDS:

Oh, that's really laughable;
ha, ha, ha, ha!

ANNA:

What I said is regrettable nonsense!
Oh, oh, oh, oh!

LIDUŠKA and MATĚJ:

What you said is regrettable nonsense!
Oh, oh, oh, oh!

THE KING:

Now hurry up and make your statement, my friend!

MATĚJ:

Why not? I have not a bit of fear.
Are trials conducted in the dark?
What's the point of these blinds?

THE KING:

So now off with the blinds!

MATĚJ:

We'll speak together better.

*(Matěj, Anna, and Liduška tear the blinds
from their eyes. They see the king.)*

MATĚJ:

What? Matěj!

LIDUŠKA and ANNA:

Our guest!

MATĚJ *(threatening the king with his finger):*

Oh, you prankster!

THE KING:

Are you angry?

MATĚJ *(shaking his head and looking around):*

This opulence and this grandeur!

LIDUŠKA and ANNA:

I'm dizzy with amazement!

MATĚJ:

Lovec nejsi, taký dům? —
To mi nejde na rozum!
(Král si mne palec ukazováčkem pravé ruky.)

KRÁL:

Inu, někdy povalec padne mi tak pod palec.

MATĚJ:

Aj, chytráku, celý les
nestačil by na ten ples!

KRÁLOVNÁ, KRÁL, DÁMY, PÁNI:

Aj, to věru jesti k smíchu;
ha, ha, ha, ha! aj, aj, aj, aj!

LIDUŠKA, ANNA a MATĚJ:

Řekl hloupost jsi/jsem pohříchu!
Aj, aj, aj, aj!

MATĚJ *(kurážně):*

Nu, ať málo jsi neb mnoho,
nedělám si pranic z toho:
jenom věř, že ač jsi kos,
nepovedeš mne za nos!

KRÁLOVNÁ, DÁMY, PÁNI a KRÁL:

Aj, to věru jesti k smíchu;
ha, ha, ha, ha! aj, aj, aj, aj,

LIDUŠKA, ANNA a MATĚJ:

Řekl hloupost jsi/jsem pohříchu!
Aj, aj, aj, aj!

KRÁL:

Ale teď, co dělá kuchyně,
okus, milý Matěji!

MATĚJ:

Napřed rci, kde hospodyně,
od ní přijmu raději.

KRÁL *[ukazuje na královnu]:*

Zde před tebou, hle, tu je!

MATĚJ:

Vidět hned, že k čemu jest!

ANNA, MATĚJ a LIDUŠKA:

Ach, to krásná jestiť paní,
pyšný vzrůst a růže tvář,
úsměv nás, jak slunce ranní,
kouzlí v miloteplou zář.

**EVA, KRÁLOVNA, JINDŘICH, KRÁL
a SBOR:**

Hle, jak pěkné pochlebenství
otrocké bez příchuti —
a ta vzorná podobenství
k podivení nás nutí!

KRÁL:

Nyní ku stolu!

MATĚJ:

Půjdem spolu!

MATĚJ:

You're not a hunter? And such a house?
I can't figure it out!
(The king rubs his thumb with his right index finger.)

THE KING:

Well, sometimes the roller falls under my thumb that way.

MATĚJ:

Oh, you sly one, the whole forest
wouldn't be enough for this ball!

THE QUEEN, THE KING, LADIES, and LORDS:

Oh, that really is laughable.
Ha, ha, ha, ha! Oh, oh, oh, oh!

LIDUŠKA, ANNA, and MATĚJ:

What you/I said is regrettable nonsense!
Oh, oh, oh, oh!

MATĚJ *(courageously):*

Well, whether you're wealthy or a commoner,
it makes no difference to me:
just know that although you're a jolly good fellow,
you can't fool me!

THE QUEEN, LADIES, LORDS, and THE KING:

Oh, that really is laughable.
Ha, ha, ha, ha! Oh, oh, oh, oh!

LIDUŠKA, ANNA, and MATĚJ:

What you/I said is regrettable nonsense!
Oh, oh, oh, oh!

THE KING:

But now, what's the kitchen doing?
Have a taste, dear Matěj!

MATĚJ:

First tell me where's the lady of the house;
I'd rather receive it from her.

THE KING *[pointing to the queen]:*

Right in front of you. Look, here she is!

MATĚJ:

Obvious right away, that she has her value!

ANNA, MATĚJ, and LIDUŠKA:

Oh, she's a beautiful lady,
proud in stature and cheek like a rose;
her smile, like the morning sun,
enchants us in a warm glow.

**EVA, THE QUEEN, JINDŘICH, THE KING, LORDS, and
LADIES:**

Oh, what fine flattery
without self-humiliation —
and the exemplary similes
demand our admiration!

THE KING:

Now to the table!

MATĚJ:

We'll go together!

KRÁL (*uváděje Matěje k stolu*):
Jen prosím: jako doma, Matěji!

MATĚJ (*sedaje si*):
Okusím, vaříte-li chutněji.

(Na pokynutí krále vše si sedá. Král vedle královny, Anna po boku krále, Matěj vedle královny, vedle něho Lidka. Ostatní tak, že vždy dle dámy sedí pán. Taktéž při druhém stolu.)

DÁMY a PÁNI (*mezitím, co sloužící přinášejí na skvostných mísách jídla a číšníci nalévají víno do pohárů*):
Ha, nalejte do pohárů medového vína tok, mužná síla z jeho žárů
vlévá se nám v pružný bok.
Dokud život plápolá, pijme víno dokola!
(Připíjejí si.)
Ohnivějším tlukem krouží
v útrokách nám vřelá krev;
srdce k lásce se roztouží,
ve víně ves hyne hněv:
dokud život plápolá, pijme víno dokola.
Ve vínu píseň se rozkvétá,
milostná tíseň nás oplétá.
Jako se révy ku jilmě vinou,
vábivé zpěvy k nám se teď linou:
s námi, s námi do kola,
zvučná hudba nás volá!

KRÁL (*k Lidce a Evě*):
Hle, jak víří vše a kvapí,
aj, proč netančíte v kole?

LIDUŠKA, EVA a JINDŘICH:
Ach, mé srdce tone v bolu.

KRÁLOVNA (*k Jindřichovi a Evě*)
a **KRÁL** (*k Lidce*):
Rcete / Rci mi, co vás/tě takto trápí?

MATĚJ:
Aj co, platí na to sázka?
Uhodl jsem, že to láska!

EVA a JINDŘICH:
Ach, kdy se zhojí to naše trápení?

LIDUŠKA (*ke Králi*):
Jeník se straní mne od tvé návštěvy.

KRÁLOVNA:
A kdo podnik strasti dal?

KRÁL:
A kde mešká, rci mi, kde je?

LIDUŠKA:
V královském vojsku zde!

EVA a JINDŘICH:
Ach, nám brání v sňatku král!

KRÁL:
Pro tvé lkání mám snadné úlevy!

KRÁL (*ushering Matěj to the table*):
Please make yourself at home, Matěj!

MATĚJ (*sitting down*):
I'll have a taste, whether you cook more tastefully here.

(At a sign from the king all sit down, the king next to the queen, Anna at the side of the king, Matěj beside the queen, next to him Liduška. The others such that next to a lady is always a lord. The same at another table.)

LADIES and LORDS (*while the servants bring food on sumptuous plates and pour wine into goblets*):
Yes, pour into the goblets the flow of honey wine;
the manly strength of its redness
will pour into our flexible flanks.
As long as life blazes let's drink wine again and again!
(They clink their goblets.)
With a more fiery beating in our bodies
circulates our ardent blood;
the heart longs for love,
in wine all anger dies:
as long as life blazes, let's drink wine again and again.
In wine song blossoms;
amorous pangs envelope us.
As the grape vines wrap around the elm,
enticing songs now waft to us:
with us, with us into the circle,
sonorous music is calling us!

THE KING (*to Liduška and Eva*):
Look how everyone's whirling and rushing.
Why aren't you dancing in the circle?

LIDUŠKA, EVA, and JINDŘICH:
Oh, my heart is drowning in pain.

THE QUEEN (*to Jindřich and Eva*)
and **THE KING** (*to Liduška*):
Tell me, what is vexing you so?

MATĚJ:
Well, didn't we make a bet?
I guessed it's love!

EVA and JINDŘICH:
Oh, when will our suffering be ended?

LIDUŠKA (*to the King*):
Jeník's been avoiding me since your visit.

THE QUEEN:
And who is the cause of your affliction?

THE KING:
And where is he, tell me, where?

LIDUŠKA:
Here in the royal army!

EVA and JINDŘICH:
Alas, the king is preventing our marriage!

THE KING:
For your lamenting I have an easy remedy!

KRÁLOVNA:
Ach, to zle stojí: pomoci vám není!

KRÁL (*přistoupiv k Evě*):
Aj, slečno, zas zachmuřena
vaše vlnadná žalem tvář?

KRÁLOVNA:
Ach, jí spasná přidušena
vůli mocnou lásky zá!

KRÁL:
Času dost má ještě k sňatku.

KRÁLOVNA:
Ženich hojných drží statků,
proč mu, pane, v sňatku bráníš?
Srdce obou na smrt raníš.

EVA a JINDŘICH:
Ach, zde, pane, na kolenou
z lásky se vyznáváme,
lásku doposud tajenou
na soud tobě dáváme!

KRÁL (*odvrací se od nich*):
Ne, ó ne, ba nikoliv, střežte se mé nevoli!

(Eva a Jindřich odstoupí.)

KRÁLOVNA:
Odpor tvůj mi žalné budí
jenom v prsou podezření.

KRÁL:
Kéž bys četla v mojí hrudi,
našla bys, že v hříchu není!
Chci ji vidět kolem sebe,
necht' mi dceru nahradí:
v ní a v tobě zřím své nebe,
vámi život se vnadí.
Dovol mi se radovati
z jejího zde pobytu;
nectí mne, kdo mně uchvátí
těchu toho pocitu.

(Král podá ruku královně a odejdou vlevo. Matěj, jenž byl v dálí vše pozoroval, předstoupí.)

MATĚJ:
Ejhle, ejhle, taky tady
lékaře je zapotřebí.
Inu, nemocní jsou všady:
stálá slast je pouze v nebi.
(Jde dozadu, kde si sedne k Anně, kteráž po celý výstup tam u stolu seděla. K nim sedne též Lidka.)

6. VÝSTUP

(Zazní taneční hudba. Páni a dámy, kteří po celý předešlý výstup v pozadí se procházeli a bavili, jdou do popředí. Tanec provede baletní sbor.)

SBOR:
Hudba vám vlíbá v tváře zardění:

THE QUEEN:
Oh, the situation is bad: there is no help for you!

THE KING (*approaching Eva*):
What, lass? Again clouded in woe
your lovely countenance?

THE QUEEN:
Oh, stifled for her by a powerful will
the saving glow of love!

THE KING:
She still has plenty of time for marriage.

THE QUEEN:
The groom holds many estates;
why, sir, are you preventing the wedding?
You're wounding fatally the hearts of both.

EVA and JINDŘICH:
Oh, here, sir, on our knees
we profess our love;
our love until now secret
we present to you for judgment!

THE KING (*turning away from them*):
No, oh no, nay, not by any means; beware my indignation!

(Eva and Jindřich draw back.)

THE QUEEN:
Your resistance only arouses
woeful suspicion in my breast.

THE KING:
If you would only read in my breast,
you'd find it not in sin!
I want to see her about me.
Let her be a substitute for a daughter.
In her and in you I see my heaven,
through the two of you life is beautiful.
Allow me to rejoice
in her residence here;
disrespectful of me is whoever takes from me
the consolation of this feeling.

(The king offers his hand to the queen and they exit to the left. Matěj, who has been observing everything from afar, comes to the fore.)

MATĚJ:
Well, well, here too
a doctor is needed.
Lo, the ill are everywhere:
constant delight is only in heaven.
(He retreats to the rear and takes a seat next to Anna, who has been sitting there at the table through the entire scene. Liduška joins them as well.)

SCENE 6

(Dance music sounds. The lords and ladies, who throughout the previous scene walked about and conversed in the background, now come to the fore. The dance is performed by the ballet ensemble.)

LADIES and LORDS:
Music impresses with a kiss a blush onto your cheeks:

tanec vkolíbá v sladounké snění.
(*Taneční hudba beze zpěvu.*)
Čarovným ploutí hudby klokotem
a v něžné pouti brát se životem;
k tomu hudba nás volá
v tanci, v tanci do kola.

7. VÝSTUP

(*Král a královna se vrátí. Když král vejde, ustoupí sbory pánů a dam opět do pozadí. Jindřich a Eva, Matěj, Anna a Liduška jdou do popředí. Za scénou bubnování.*)

KRÁL:
Hádej, Lidko, koho vedou?

LIDUŠKA:
Ach, nevím!

KRÁL:
Však tušení sype růže v tváři tibledou.

LIDUŠKA:
Kéž se v skutek promění.

KRÁL:
Nyní ale jděte stranou,
dívejte se z povzdálí:
společnost sem nyní zvanou
zajisté Lidka pochválí.

(*Všichni ustoupí.*)

8. VÝSTUP

(*Sekáček vstupuje s vojskem a Jeníkem středními dveřmi.*)

SEKÁČEK:
Pozor nyní, milí braši,
pozor na mé velení!
Kdo tu chybí, notnou kaši
dostane si k snědení.
Pochod, v krok! Přímobok!
(*k Jeníkovi:*)
Aj, co ty jsi za nešiku,
vykračuješ mi tu z šiku:
na to pamatuj, že jde o krk tvůj!
(*Na znamení, rukou dané, zůstanou vojáci stát.*)
Zde, milosti, je ten delikvent!
(*Ukazuje na Jeníka.*)
Udatnosti nemá v sobě kvent.
Nedávno nám chtěl utéci—

KRÁL (*zhurta*):
Aj, to jsou mi pěkné věci!

SEKÁČEK:
Ale přišel na pravého:
já si všímám dobře svého.
Ve své četě všechny vzpůrce
držím pevně, jak na šňůrce.

KRÁL:
Jak byl v útěku postižen?

dance sways you into sweet dreaming.
(*Dance music without singing.*)
To sail with the magical warbling of music,
and in a tender journey pass through life,
to that music calls
us into the circle in dance.

SCENE 7

(*The king and queen return. When the king enters, the choruses of lords and ladies retreat again to the background. Jindřich, Eva, Matěj, Anna, and Liduška come to the fore. Drumming offstage.*)

THE KING:
Guess, Liduška, whom they're bringing in.

LIDUŠKA:
Oh, I don't know!

THE KING:
But anticipation is putting roses in your pale cheeks.

LIDUŠKA:
May it change into reality.

THE KING:
But now all step aside,
watch from a little distance:
the company now invited here
will Liduška surely praise.

(*All step back.*)

SCENE 8

(*Sekáček enters with soldiers and Jeník via the middle door.*)

SEKÁČEK:
Attention now, dear fellows,
listen to my commands!
Whoever is missing here,
will pay a fine price for it.
March in step! Right, left!
(*to Jeník:*)
Hey, how clumsy you are,
you're stepping out of formation:
remember this, your life is at stake!
(*At a signal given by hand the soldiers stop.*)
Here, your grace, is that delinquent!
(*pointing to Jeník:*)
Of valour he has not an ounce.
Not long ago he wanted to desert—

THE KING (*brusquely*):
Oh, fine things you're telling me!

SEKÁČEK:
But I'm not one he could evade:
I'm always on guard.
In my regiment I always hold rebels
firmly, as on a string.

THE KING:
How was he caught in fleeing?

SEKÁČEK:
Zprvu řádný byl a dvorný,
takže v hodnosti byl zdvižen.
Najednou však duch odporný
v něm se hnul: nejed, schnul;
já ho slýchal, jak si vzdychal:
nu, myslím si, pro libůstku—
má snad někde řákou kůstku.
I dal jsem se hned na špehy
a sleduje jeho běhy
jeho jsem kdys při tom jal,
an přes pole v čilém chvatu
co dech stačil, utíkal.
Chtěl prý jen do Křivoklátu—
je to hanba povídat—
na děvče se podívat.

KRÁL:
Vidím již, by neutíkal,
musí býti připoután.
Tož, by pořádku přivykal,
v pouta manželství buď vklán.

SEKÁČEK (*pro sebe*):
Takhle hodná ochechule,
trestu smrti jesti půle:
protož pravím, na mou čest,
zasloužený trest to jest.

JENÍK:
Ne, ó ne — raději smrti
podstoupím já úlohu:
hněv váš ať mne zcela zdrtí,
Lidku zradit nemohu.

SEKÁČEK (*s úsměchem*):
Ejhle! Lidku nechceš zradit?
To již, bloude, musíš snést.
Ty bys bral se s Lidkou hladit—
ale kde by zůstal trest?

JENÍK:
Milost!

KRÁL:
Již ti dána!
Zde je tvá nevěsta.

JENÍK:
Nesmím!

SEKÁČEK:
Nezlob pána, když tak vlídně tě trestá!
(*Král pojme Lidušku za ruku a vede ji k Jeníkovi.*)

KRÁL:
Nuž, pohlédni, jaká žena
tobě za trest usouzena.

(*Jeník se nesměle ohlédne a když Lidušku spatří, zajásá.*)

JENÍK:
Lidko, zda tě ženou zvátí smím?

LIDUŠKA:
Sama nevím, zda-li bdím či sním!

SEKÁČEK:
At first he was proper and courteous,
so he advanced in rank.
But suddenly a nasty spirit
stirred in him. He didn't eat, was drying up;
I heard how he sighed.
I thought to myself: for a fancy—
he may have some lass somewhere.
And immediately I started tracing him
and watching his movements.
Once I caught him
running across a field in great haste
as fast as his breath allowed.
He said he only wanted to go to Křivoklát—
it's a disgrace to tell it—
to see a girl.

THE KING:
I see now that to prevent him from escaping,
he must be placed in shackles.
So, to make him accustomed to order,
let him be shackled in the bonds of marriage.

SEKÁČEK (*to himself*):
Get him a nice hag,
that's halfway to the death penalty:
therefore I declare on my honour,
it's a punishment he deserves.

JENÍK:
No, oh no, I'd rather
accept the death penalty.
Let your anger crush me completely;
I cannot betray Liduška.

SEKÁČEK (*with derision*):
Aha! You don't want to betray Liduška?
That, fool, you'll have to bear.
You'd choose to be in Liduška's arms—
but where would be the punishment?

JENÍK:
Mercy!

THE KING:
Already granted!
Here is your bride.

JENÍK:
I must not!

SEKÁČEK:
Don't annoy the lord when he punishes you so leniently!
(*The king takes Liduška by the hand and leads her to Jeník.*)

THE KING:
Behold the woman
assigned to you as punishment.

(*Jeník looks back hesitantly, and upon seeing Liduška rejoices.*)

JENÍK:
Liduška, am I allowed to call you my wife?

LIDUŠKA:
Myself I don't know whether I'm awake or dreaming!

SEKÁČEK:

Jakživo to neslýcháno,
aby zběhům bylo dáno
za trest děvče jako luska!
Járku, kdyby taká kůstka
byla pro mne uschována,
hned bych utek zítra zrána.

LIDUŠKA a JENÍK:

Ach, po dlouhé noci žalu
nastal jasný blaha den;
tomu vděčnou vzdejme chválu,
sladký jenž nám splnil sen.

**ANNA, MATĚJ, EVA, KRÁLOVNA,
JINDŘICH, KRÁL a SBOR:**

Vám po dlouhé noci žalu
nastal jasný blaha den;
Bohu vděčnou vzdejte chválu,
sladký jenž vám splnil sen.

*(Lidka a Jeník jdou ke králi a líbají mu
ruce. Sekáček odejde s družinou.)*

9. VÝSTUP

KRÁL:

Nuže tedy, milý hoste,
jsem-liž tobě ve dluhu?

MATĚJ:

Ach, tvá vděčnost nad mou roste
o tebe již zásluhu!

KRÁL:

Aj, nech toho upejpání—
jako doma, Matěji!

MATĚJ:

Aj, což o to, bez meškání
šel bych po tvé šlápěji—

KRÁL:

Jaké tedy máš rozpaky?

MATĚJ:

Cožpak nemám dobré zraky?
Vidím již, žeš velkým pánem!

KRÁL:

Proč tak náhle tě to truí?

MATĚJ:

V srdci mém se polekaném
náhlá lítost nad tím budí,
že nectím tvůj dobře stav!

KRÁL:

Nedbej také na předsudky:
v muži ctím jen dobré skutky,
nezřím na jeho snad háv!
Ruku dej mi; čím jsi koli,
rovné máme zde úkoly.

MATĚJ:

S želem by ti bylo,
kdybych vzal tě za slovo.

SEKÁČEK:

Totally unheard of,
that deserters would be given
as punishment a girl like a blossom!
Indeed, if such a beauty
were saved for me,
I'd desert tomorrow morning.

LIDUŠKA and JENÍK:

Oh, after a long night of woe
has come the bright day of bliss;
let us sing grateful praise to him
who made our sweet dream come true.

**ANNA, MATĚJ, EVA, QUEEN, JINDŘICH,
KING, CHORUS of LADIES and LORDS:**

After a long night of woe
your bright day of bliss has arrived;
sing grateful praise to God,
who made your sweet dream come true.

*(Liduška and Jeník go to the king and kiss his
hands. Sekáček exits with his company.)*

SCENE 9

THE KING:

Well then, dear guest,
am I in your debt?

MATĚJ:

Oh, your gratitude has gone beyond
what I gave you!

THE KING:

Don't be so modest—
make yourself at home, Matěj!

MATĚJ:

Oh, right away
I'd follow your example—

THE KING:

Why are you hesitating?

MATĚJ:

Don't I have good vision?
I see now that you're a great lord!

THE KING:

Why does that suddenly grieve you?

MATĚJ:

In my frightened heart
sudden regret is aroused
that I'm not honouring well your position!

THE KING:

Don't pay attention to such preconceptions:
I honour in a man only good deeds,
I don't examine his garb!
Give me your hand; whatever your position,
we have equal roles here.

MATĚJ:

You'd regret it
if I took you at your word.

KRÁL:

Bylo by mi milo, slibuji tak nanovo.

MATĚJ:

Nu, což kdybych tak si činil,
jak ty v mém kdys domově?

KRÁL:

Myslíš, tebe že bych vinil?
Ne! Já stojím ve slově.

MATĚJ:

Nuže tedy, u mnes hodoval.

KRÁLOVNA a KRÁL:

Slušno, abys v tom jej/mne sledoval.

*(Král kyne služebníkům, kteří přinášejí nové
pokrmý, a číšníkům, kteří znovunalévají.)*

DÁMY a PÁNI:

Víno se již v číši pění,
nejdražší to vlasti dar:
v sladkou shodu mžikem změni
každý v srdci citů svár.
Jím se síla pěstí, v něm se rodí štěstí,
dokud budem žít, víno budem pít!

(Matěj si připíjí s pány.)

MATĚJ:

Nato tanec se ti zlíbil!

KRÁL:

V tom též odplatu jsem přislíbil.

KRÁLOVNA:

V tom též odplatu přislíbil.

(Zavzní hudba.)

DÁMY a PÁNI:

Strun libý zvuk z tajených muk
se vyznává; tu si zahrává
jak zefyr s růží, pak se vzmuží
k vzdornému boji, pak se zas vzmuží
a se vyrojí k vzdornému boji;
s námi do kola zvučná hudba tě volá!

*(Páni a dámy se řadí k tanci; Matěj ale
dává posunky najevo, že mu tanec není po
chuti; hudba ustane a páni poodstoupí.)*

MATĚJ:

Aj, to všechno nepostačí!

KRÁLOVNA a KRÁL:

Dáme vše, co srdce ráčí.

MATĚJ:

Nuže poslyš! hned to zviš;
v lese kvítko vykvétalo
jako violka — dcera má;
kvítko v lásce povzdychalo
květovýmá ústama.
Otec ale jen posměchy
měl pro dítku svého vzdechy!
Host zavítal v mé zátiší,

THE KING:

I'd be glad of it, I promise anew.

MATĚJ:

Well, what if I were to do the same
as you did in my home that time?

THE KING:

You think I'd accuse you?
No! I stand by my word.

MATĚJ:

Well then, in my home you dined.

THE QUEEN and THE KING:

Proper for you to follow him/me in that.

*(The king motions to servants who bring
new plates of food and refill the goblets.)*

LADIES and LORDS:

Wine is foaming in the goblet,
the most precious gift of our land:
into sweet harmony in a moment it changes
every discord of feelings in the heart.
Wine cultivates strength, gives birth to happiness;
as long as we live we'll drink wine!

(Matěj and the lords clink their goblets.)

MATĚJ:

And then you enjoyed the dance!

THE KING:

In that as well I promised reciprocation.

KRÁLOVNA:

In that as well he promised reciprocation.

(The band plays.)

LADIES and LORDS:

The sweet sound of the strings secret sufferings
professes, playing
like a zephyr with a rose. Then it rouses
to a defiant struggle; then it rouses and surges
in a defiant struggle.
With us into the circle sonorous music is calling you!

*(The lords and ladies line up for the dance.
But Matěj's gestures show that he doesn't want
a dance. The music stops and the lords step away.)*

MATĚJ:

But all of this is not enough!

THE QUEEN and THE KING:

We'll give everything the heart desires.

MATĚJ:

Then listen! Now you'll find out.
In the forest a flower blossomed
like a viola—my daughter;
the blossom sighed in love
with floral lips.
But the father had only ridicule
for his child's sighs!
A guest came to my secluded abode.

co chtěl, vše mu svoleno;
to nejdražší v chudé chýši,
dceru provdat svoleno.
Nuže rci, zda na výměnu
zde smím vybrat sobě cenu?

KRÁL a KRÁLOVNA:
Ach, nemáme dcery žádné!

MATĚJ:
Hle, jak ochotnost tvá chladne.
(Ukazuje na Jindřicha a Evu.)
Nuže tedy, za oddárek
dej mi, pane, tento párek!

KRÁL *(hněvivě):*
Držá zde mi tvá odvaha
na mé svaté právo sahá.

MATĚJ:
Jenom za slovo tě bera
k té jsem dospěl odvaze!

KRÁL *(jako prve):*
Aj, přílišná má důvěra
v tomto pyká úraze.
Slovo tvé je drzá zrada
prokázané milosti;
ranila mne zubem hada
v srdce bídnou chytrostí.
Pýcha má pout slova střese.
Otročit vám — to nesnese!

KRÁLOVNA:
Zapuď hněv, jenž tě ovládá,
nedej slechu prchlosti!
Slib svůj splň, ať nepostrádá
slovo tvé kdys platnosti.
Láska k tobě prosbu nese,
neměň v žal, co počlo v plese.

JINDŘICH, EVA a SBOR DAM:
Ach, ta chvíle nás okrádá
o života / toho dne blahosti.
Těžkou zkoušku na nás/ně vkládá
osud ve své krutosti.
Hlas náš k nebi prosbu nese;
neměň v žal, co počlo v plese.

LIDUŠKA, JENÍK, MATĚJ, ANNA:
Přisnost tvoje mne/nás okrádá
o toho dne blahosti.
Důminku, jež tě ovládá,
z prsou, pane, vyhostí.
Hlas náš k tobě prosbu nese:
Neměň v žal, co počlo v plese.

SBOR PÁNŮ:
Slovo to je drzá zrada
prokázané milosti.
Ranila jen zubem hada
krále bídnou chytrostí.
Vel jen; hněv náš zmíjí střese,
vylíhnutou v divém lese.

(Matěj se obrátí k Anně, Lidušce a Jeníkovi.)

All his wishes were granted, including
permission to arrange a marriage for what
was most precious in the cottage, the daughter.
So do tell, whether in exchange
I can chose my price?

THE KING and THE QUEEN:
Alas we have no daughter!

MATĚJ:
Lo, how your willingness is cooling.
(pointing to Jindřich and Eva:)
Well, then, as recompense
give me, sir, this couple!

THE KING *(angrily):*
Your insolent boldness
interferes with my sacred right.

MATĚJ:
Only taking you at your word
have I summoned this courage!

THE KING *(still angry):*
Oh, my trust, too great,
has reaped a fine reward!
Your words are an insolent betrayal
of the grace I showed;
they have wounded me with the fang of a snake
in the heart, in their wretched cunning.
My pride rejects words of bondage:
to be a slave to you—it won't bear that!

THE QUEEN:
Banish the anger that has seized you,
don't yield to wrath!
Keep your promise, lest your word
cease to count for something.
Love brings a plea to you;
don't change into woe but began in jubilation.

JINDŘICH, EVA, and CHORUS OF LADIES:
Alas, this moment is depriving us
of life / of that day of bliss.
A difficult test on us/them is imposed
by fate in its cruelty.
Our voice bears a plea to heaven;
don't change into woe what began in jubilation.

LIDUŠKA, JENÍK, MATĚJ, and ANNA:
Your rigidity is depriving me/us
of this day of bliss.
The view that has possessed you,
eject, sir, from your breast.
Our voice bears a plea to you:
don't change into woe what began in jubilation.

LORDS:
Those words are insolent betrayal
of grace that was shown.
They have only wounded the king with the fang of a snake
in their wretched cunning.
Just give the order; our anger will repel the viper
hatched in the wild forest.

(Matěj turns to Anna, Liduška, and Jeník.)

MATĚJ:
Aj tedy, milé děti,
nechcem zde víc překážeti.

LIDUŠKA, ANNA a JENÍK:
Ano, domů do lesa, tam zas duše
zaplesá!

MATĚJ *(nadšeně):*
Les jest otcem jaré síly,
z lesa vzhází světla svit:
ševol větví nás nemýlí,
les jest pravdy svatý byt.
Pojďte, dítky! Zde nás klame
cizích mravů lživý květ;
zde jen o klid duše hráme:
jiný vzduch tu, jiný svět.
Ó, když nám zase zašumí
nad hlavami větví hlas:
bohdá každý bol se ztlumí
a mír pojme v náruč nás!

*(Matěj přivine Annu a Lidku k prsům
a chtějí odejít. Král je zadrží.)*

KRÁL:
Ne, již neodcházej takto od mne v hněvu!
(Složí ruce Jindřichovi a Evě.)
Tuto si provázej žitím vnaďnou děvú.
*(Jindřich a Eva klesnou na kolena před
králem.)*

EVA a JINDŘICH:
Díky, díky, mocný králi!

JENÍK, MATĚJ, LIDUŠKA a ANNA:
Ach, my králi se rouhali!

KRÁL:
Nic víc. Dobré naučení
jsme od tebe sobě vzali.

KRÁLOVNA:
Lid se za tvé se zapření
chvalnou pověstí odmění!

KRÁL *(obejme Matěje):*
V tobě k prsům lid svůj tlačím:
jeho řídit chci se zvykem
a pokud svou silou stačím,
blaha být mu prostředníkem.

**LIDUŠKA, EVA, ANNA, JENÍK,
JINDŘICH, MATĚJ a SBOR:**
Co svět blaha má v svém lůnu,
v tvém prokvítej území,
sláva věčná vůkol trůnu
poj se s lásky růžemi.
A když míru ti koruna
zastkví moudrém na čele:
slavit bude každá struna
v tobě lidu přítele.

*(Královna spěchá ke králi a objeme ho.
Všichni ostatní klesnou před ním na
kolena. Král žehnaje vznáší nad nimi ruku.
Vtom opona spadne.)*

MATĚJ:
Well, then, dear children,
we don't want to be a bother here any further.

LIDUŠKA, ANNA, and JENÍK:
Yes, let's go home to the forest. There the soul will rejoice
again!

MATĚJ *(enthusiastically):*
The forest is the father of burgeoning strength,
from the forest emanates shining light.
The rustle of branches does not confound us;
the forest is the sacred home of truth.
Come, children! Here we're deceived
by the lying blossom of foreign morals;
here we're only risking peace of the soul:
a different air here, a different world.
Oh, when we hear again the
voice of the rustling branches over our heads,
God will grant that every woe is dampened
and peace embraces us!

*(Matěj presses Anna and Liduška to his breast and
they begin to leave. The king restrains them.)*

THE KING:
No, don't leave my company
thus in anger!
(He joins the hands of Jindřich and Eva.)
Lead through your life this lovely girl.
(Jindřich and Eva fall to their knees before the king.)

EVA and JINDŘICH:
Thank you, thank you, mighty king!

JENÍK, MATĚJ, LIDUŠKA, and ANNA:
Oh, we've blasphemed the king!

THE KING:
It's a trifle. A good lesson
have we learned from you.

THE QUEEN:
For your self-restraint the people
will reward you proclaiming your glory!

THE KING *(embracing Matěj):*
In you I press my people to my breast:
I want to govern them as is fitting
and, if my powers suffice,
to be a mediator of their welfare.

**LIDUŠKA, EVA, ANNA, JENÍK, JINDŘICH, MATĚJ,
LADIES, and LORDS:**
What the world has of bliss in its womb,
may it blossom in your land.
May the eternal glory surrounding the throne
join with the roses of love.
And when the crown of peace
shines on your wise brow,
every song will celebrate
in you a friend of the people.

*(The queen rushes to the king and embraces him.
All the others drop to their knees before him.
The king raises his hand over them and bestows
his blessing as the curtain falls.)*

Bernard Guldener

5. 8. 1836 – 15. 9. 1877

První jednání.
První scéna. Horlovci.
Scenisté představuje les. Za scénou slyšet troubení.
První sborlovci vystupují z levé strany.
Predehra.

Flauta I.
 Flauta II.
 Kluče
 Klarineti B.
 Fagoty.
 Corni I. F.
 Corni II. F.
 Trompety. F.
 M.
 Tenor.
 Bas.
 Sympani. B. & Es.
 Velký buben a falce.
 Harfa.
 První Sbor. Tenor.
 Druhá Sbor. Bas.
 Violini I.
 Violini II.
 Viola.
 Cello.
 Basso.

*Scenisté představuje jeřáb a postrádá.
 Hlas je první, vyšší, vpravo.
 Hlas je druhý, nižší, vlevo.
 Hlas je třetí, vpravo, vyšší.
 Hlas je čtvrtý, vlevo, nižší.*

Allegretto grazioso.

Autografní partitura 1. zhudebnění Krále a uhlíře, začátek 1. dějství.

Zdroj: Památník národního písemnictví.

Autograph score of the first setting of King and Collier, beginning of Act I.

Source: Museum of Czech Literature.

Překlad / *Translation*: David R. Beveridge
Redakce / *Editing*: Milada Voborská
Grafika / *Graphics*: Renegadz

Akademie klasické hudby, z. ú. (*Academy of Classical Music*)
Malostranské nám. 23/37, 118 00 Prague 1, Czech Republic
T: +420 257 532 243, e-mail: info@dvorakovapraha.cz

Cena / *Price*: 30 Kč / 1 €

WWW.DVORAKOVAPRAHA.CZ

[#dvorakovapraha](https://twitter.com/dvorakovapraha)